

VESTNIK

NOTICIERO

Reg. Nac. de la
Prop. Intel. No. 659.805

X I I
8 - 1961

USTANOVITELJ VESTNIKA SVET. KAREL ŠKULJ

VESTNIK je glasilo slovenskih protikomunističnih borcev. Izdaja ga konzorcij, katerega v sedanjem poslovnem letu sestavljajo: Edi Škulj, predsednik, Gabrenja Vojko, ing. Anton Matičič, Potočar Anton; za Zvezo slovenskih protikomunističnih borcev, Cleveland, USA: Jakopič Marijan, Kranjc Danilo, Lekan Jože, Pleško Stane — pooblaščenec Vencelj Dolenc; za Društvo slovenskih protikomunističnih borcev v Argentini, štirje zastopniki, imena prihodnjič; urednik Pavle Rant.

Uredništvo in uprava: Ramón L. Falcón 4158, Capital Federal, Argentina. Naročnina: Južna Amerika 96.— pesov, odn. enakovrednost v dolarju, USA in Kanada — 2.50 dolarja letno, Anglija, Avstralija — 1 funt šterling, evropske države — 1.50 dolarja.

Editor responsable: Eduardo Škulj, redactor Pablo Rant — Tiska Talleres Gráficos Vilko, Estados Unidos 425, T.E. 33-7213 Buenos Aires, Argentina

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 659805 — „Vestnik“ es el Informativo de los excombatientes anticomunistas eslovenos — „Vestnik“ is the voice of Slovenian anticommunist veterans.

Marsikdo se je že spraševal, kdaj bo mogoče dobiti primerne božične in novoletne razglednice s slovenskim besedilom. Temu in vsem drugim lahko povemo sedaj to-le: so že na razpolago v pisarni DSPB na Ramón Falcónu 4158, res lepe slovenske razglednice po zelo zmerni ceni. Kupite jih čim prej, preden bo zaloga pošla. — Povedati pa moramo še tole: izkupiček teh razglednic je namenjen 100% domobranskemu invalidu, ki mora tegobe sedanjega življenja prenašati v bolnišnicah po Evropi.

Naj ne bo bojevnika, ki se ne bi spomnil svojega nekdanjega sovrstnika — in povejte tudi znancem in prijateljem. Ne preberite tegale besedila zato, da ga boste pozabili!

Borci izven Buenos Airesa naročite pismeno na naslov: Janez Kralj, Ramón Falcón 4158, Buenos Aires, odn. uprava Vestnika, Ramón Falcón 4158.

LETOŠNJE SPOMINSKE PROSLAVE

BUENOS AIRES

Govor Jožeta Pozniča

Danes se skupno spominjamo vseh žrtev našega naroda za njegovo lepšo bodočnost. Spominjamo se žrtev narodnega socializma in fašizma, ki so morale svojo narodno ali idejno zavednost plačati s smrtjo po koncentracijskih taboriščih na Rabu, v Gonarsu, Dachau-u, ki so umirali kot talci v Begunjah, v gramozni jami ali drugod. Posebej pa se spominjamo še tisočev naših borecev, vaških stražarjev, slovenskih četnikov, legijonarjev in domobrancev. Pa prav tako tudi tistih delavcev in delavk, ki so se, čeprav morda ne s puško v roki, prav tako junaško borili proti skupnemu sovražniku, in ki so prav tako junaško znali tudi umirati.

Trpljenje našega naroda se začel leta 1941, ko so čete osi vdrle v našo domovino. Surovemu napadu od zunaj je sledil zahrbtnen napad od znotraj s strani Komunistične stranke Jugoslavije, ob vdoru še zaveznice naših napadalecev, kajti prijateljstvo, sklenjeno med Nemčijo in Sovjetsko zvezo s podpisom pakta Molotov-Ribbentrop je bilo po lastni izjavi zapečaten s krvjo. Žal je bila ta kri poljska, kakor je nekdo zapisal, pa tudi naša.

Začel se je takoimenovani narodno-osvobodilni boj, a šele po napadu Nemčije na Sovjetsko zvezo. Prej naših komunistov ni žejalo po svobodi. In ko se je boj začel, je kmalu postalo jasno, da prvenstveno uničevanje ne velja tujcu, ampak domačemu človeku, ki ni maral pripeti srpa in kladiva na svoj prapor. Padel je Ehrlich, Kikelj, Natlačen in za njim dolga vrsta naših najboljših.

Napadi na tuje sile so bili bolj izzivanje represalij, ki so potem polnile gozdove s pobeglimi, za katere ni bilo poti nazaj. Ti so bili potem topovska hrana. Kadar pa je bilo poskusiti ščititi slovenske vasi pred požigom, ni bilo nikogar blizu, nihče ni niti poskušal rešitve, ko so na kole privezani talci čakali na strel, talci, ki so tolikokrat padali zaradi rdečega izzivanja tujca, ki je bil takrat še mnogo premočan, da bi se mu mogli resno upreti. Hoteli so pač žrtev.

Tako je novo, v gozdu zraslo drevo kmalu obrodilo svoj sad. In narod je brž spoznal, da je ta sad strup, zvarjen z njegove krvi. In se je uprl. Uprl tako, da bo še stoletja ponosen primer zgodovine, kaj zmore narod, ki je v njem volja do življenja.

Ko se danes spominjamo vseh tisti, ki so v tem silnem boju dali življenje za narodov obstanek, moramo tudi jasno povedati, da kljub izdajstvu tistih, za katere smo mislili, da so naši zavezniki, in pred katerimi so, zaupajoč v dano besedo položili orožje, ko so tako komunisti dobili z

zvižajo, česar v odprtem boju niso bili sposobni doseči, da ti naši fantje svoje borbe niso izgubili. Izgubil so vse: svojo čast pred svetom, svoje življenje. Niso pa izgubili tistega, za kar so se borili. Svojega prepričanja tudi, ko so z žico zvezani padali v kraške jame, niso prodajali, ampak so v svojem porazu dosegli najvišjo zmago. Strti in uničeni telesno so nasprotniku dokazali in s svojo krvjo podpisali resničnost in pravčnost ideje, za katero so se borili.

Svet danes javno obsoja narodni socializem zaradi množičnih pobojev. Na koncentracijska taborišča v Italiji so že pozabili. Še vedno pa marsikdaj čakamo na obsodbo zločincv breznarodnega komunizma. Poljski Katyn kot naš Kočevski Rog še marsikje čakata na obsodbo. Pred svetom čast padlih še ni povsem oprana. Tisti, ki so jih pobijali, so o njihovi nedolžnosti morali biti prepričani. Za kogar vemo, da je kriv, ga postavimo pred sodišče. Pobijali so jih brez sodbe, poboj so skrbno prikrivali in bi ga radi tajili še danes. Tako delajo zločinci

Ponosno so šli naši fantje v smrt. Ko so slišali za usodo prvih transportov, so pravili: „Če so šli oni, pojdem še jaz. Skupaj, pa kamor koli!“ To ni beseda človeka, ki išče sebe, to je beseda junaka. Tako veliko odpoved zmore samo velika duša, junaško srce.

Tako velike odpovedi še danes večina vase zaverovanega sveta ne razume, saj je čisto težko doumemo mi, ki smo videli resnico od blizu. Groza nas postaja pred veličino žrtve, ki so jo zmogli naši očetje in bratje, pa prav tako matere in sestre.

Ko danes po svetu spoznavamo mišljenje in čustvovanje drugih narodov, ko vidimo, da gre še vedno prednost koristi pred pravico, da gre pravica še vedno le močnejšemu, moramo biti samo brezmejno ponosni, da je bil naš narod med prvimi, ki je sovražnika razkrinkal in se mu z vso svojo tisočletno življenjsko silo postavil po robu. In je to svojo odločnost plačal s ceno, ki je v zgodovini najvišja: ceno krvi. Cankar je dejal, da vsi preroki prihajajo prezgodaj. Tako tudi našega naroda tedaj niso razumeli in pogosto še danes ne razumejo. Tako je: Svet boja še danes ne razume. S svojim popuščanjem podpira komunistično hipotezo o neizogibni nadvladi „novega“ razreda. Išče uspehov zgolj na političnem polju, pa daje prav marksistom, češ, da je človek le politično bitje. Zanaša se na gospodarsko pomoč pa ne razume, da človek ne živi samo od kruha. Zato pada v enako pretiravanje kot marksizem, za katerega je ureditev družbe le posledica gospodarskih pogojev in teženj. Ne loti se pa tega boja tam, kjer je komunizem najšibkejši. To je v svoji ideologiji. Zahod ima idejo, pa ne živi po njej. Zato se zanjo ne bori, ker bi bilo treba boj začeti pri sebi. Zato pa je treba veliko poguma.

Bođimo pogumni vsaj mi. Zdaj, ko rdeči val pljuska že s tako silo ob ameriški kontinent, da bodo morda tudi ti narodi kmalu stali pred tistim trdim, neizprosnim: ali — ali, pred katerim je naš narod stal pred dvema desetletjema, pokažimo, kje je pot, za katero se je naš narod znal odločiti. Čas je, da v svet kriknemo vso resnico ne le o usodi našega naroda, ampak o komunizmu sploh. Ni dovolj, da skušamo pokazati svetu komunizem

kot organiziran množični razbojniški pohod. Je to resnica. A ker je samo del resnice, potvarja pravi obraz celote. Komunizem je mnogo več. Je protivera, je protinarodnost, je ponižanje človeka. Vse to pa, čeprav ne z znanstveno, pa vendar z odločno ideološko osnovo, ki marsikje še vedno vžge. Bodimo pogumni in poglejmo resnici v oči. Zgodovina, pravijo, se ponavlja. Ne pozna pa poti nazaj. In če smo prepričani, da stopamo v novo dobo, hočemo biti njeni sotvorci.

Naša pot zato ni v protirevolucijo. Naša pot je naprej k gradnji novega, boljšega sveta. Ne govorimo o protikomunizmu, ne pričakujemo, kdo nam bo pomagal. Naša naloga je graditi, kadar revolucija ruši, zadoščevati, kadar žali, ne kloniti, kadar grozi; kadar sovraštvo oznanja, dokazati, da je rešitev v ljubezni, ki naj ureja svet namesto surove sile, ki nadomešča pomanjkanje argumentov.

In kadar nam odrekajo pravico do svojega jezika, čeprav je najstarejši živi slovanski jezik, kadar nas hočejo kot narod uničiti, povejmo s Cankarjem: „Ta burka je stara že tisoč let!“ Narod, ki je rodil borce, kakor jih je rodil naš, ta narod ne bo umrl, če bo v njem dovolj volje do življenja. Delajmo, molimo in zaupajmo v Tistega, ki vodi usodo narodov. Delajmo in zaupajmo, da se nekoč izpolni rek: Božji mlini meljejo počasi, pa gotovo.

To bodi naša pot, po kateri stopajmo v novo dobo, da ne bomo v svobodi izdali boja, ki ga naši padli niso izdali za ceno svojega življenja. Skupaj, pozabljajoč na manjše razlike med nami, kakor so naši padli borci znali puščati ob strani manj važne probleme, ko je šlo za narodov obstanek, stopajmo po njihovi poti, dokler se ne izpolni upanje ujetega pesnika o svobodi: „Saj nekje pač mora biti, nekje se je najedel bom do sitega.“

Bratje naši padli!

Poncni smo na vas in z dvignjeno glavo bomo stopali po vaši poti. Takrat, bo tudi za naš narod vstala iz viharja — in bo vstala — nova zarja svobode, takrat, dragi bratje-junaki, vas pridemo počastiti na zemljo, ki ste jo s svojo krvjo blagoslovili za novo rast.

Spominska proslava

je bila letos pomembna zato, ker jo je prirejala mladina, ki se ni aktivno udeležila boja s komunisti. Njen nastop je posebej poudaril predsednik Društva Slovencev prof. Lojze Hrvrat v uvodnem nagovoru ob začetku proslave. Za njim je takoj govoril Jože Poznič, za tem pa je Jože Rus namesto Maksna Noseta, ki se je prav tisti dan zjutraj ponesrečil, bral Balantičeve Gonarske sonete. Dasi je recitacije motila s'abo predvajana plošča, vendarle je

Rus dosegel med poslušalci vso pozornost, ki jo Balantičeva beseda zasluži.

Zbor dekliške organizacije je zatem pod vodstvom Anke Savellijske zapel nekaj domovinskih pesmi, zbor dijakov in dijakinj ter akademikov, ki ga je pripravil Jože Rus, je pa podal zborna recitacijo Vojšćaki pod križem po besedilu dr. Debeljakove pesnitve Črna maša. Nastop je mladina odlično izvedla.

Za konec so vsi navzoči zapeli „Oče, mati“, s čemer je bila spominska proslava zaključena.

Cerkveni del proslave je bil takoj nato za akademijo. Slovesno mašo in priložnostni nagovor je imel č. g. direktor Anton Orebar, pel je zbor Gallus pod vodstvom dr. Juleta Savellija.

Proslava pri SFZ

Slovenska fantovska zveza je svoj redni nedeljski sestanek posvetila spominu naših protikomunističnih borcev. Sestanek je vodil predsednik Tomazin Jernej. Fantje so krepko zapeli domobransko pesem,

Markež Franc pa je recitiral Kalinovo (dr. Debeljakovo) „Vetrinje“. R. Smersu je nato v spominskem govoru opisal nastanek komunistične revolucije v Sloveniji, njen razvoj in junaški odpor poštenega slovenskega ljudstva zoper komunistično partizanstvo. Fantje so govornika nagradili s krepkim ploskanjem. Nato pa je g. dr. Stare podal duhovno misel: V čem je zlo komunizma in kako je mogoče to zlo premagati. — S pesmijo „Oče, mati“ je bil sestanek zaključen.

CLEVELAND

Govor Milana Zajca

Danes se z žalostjo spominjamo vseh slovenskih protikomunističnih žrtev, ki so dali najdražje, kar so imeli, namreč svoja življenja v obrambo slovenskega naroda in to v času, ko je narod najbolj trpel. Predolgo bi bilo, ako bi hotel naštetiti vse vrline teh mož in fantov, ki so šli v borbo z najčistejšimi nameni in ideali, ter se niso bali javno izpričati svojega prepričanja in javno obsoditi mednarodnega komunizma, ki je v naši domovini pod krinko O. F. zavajal narod in moril najboljše ljudi. Tisoči Slovencev so žrtvovali svoja življenja za boljšo bodočnost naroda. Umrli so na tako krut način, da se z besedami ne da popisati. Te žrtve zaslužijo, da se jih spomnimo vsako leto in tako pokličemo v spomin ideale, za katere so darovali svoja življenja. Naj bi njihovo trpljenje in smrt bili nam v opomin, ohraniti vero in narodnost.

Prav na kratko bi rad omenil začetek bratomornega klanja, katerega vzrok je bil komunizem. V času okupacije v Sloveniji ni bilo zaščite življenj in reda; skrb za to bi po naravnem in mednarodnem pravu pripadala okupatorju, ki pa tega ni storil. In posledica je bila, da je narod začel krvaveti pod nožem slovenskih komunistov, plačanih iz internacionalne komunistične blagajne.

Po razpadu Jugoslavije l. 1941 je bila Slovenija razdeljena med dva narodna sovražnika — Italijana in Nemca, ki sta oba načrtno in dosledno skušala zatreti slovenski narod in ga iztrebiti s površja zemlje. V tej usodni uri se je pojavil še en sovražnik — komunizem pod krinko O. F., ki je skušal odvzeti narodu to, kar mu je bilo najdražje, namreč vero, običaje, narodnost. Zaradi tega se je bilo treba postaviti v bran kot pred Turki in zaščititi narod. Kri je začela teči. Komunisti so pobijali zavedne Slovence po ljubljanskih ulicah, po slovenskih vaseh, največ žrtev so pa odpeljali v gozdove, zverinsko mučili in pometali napol žive v kraške prepade.

Padlo je na tisoče Slovencev vseh slojev — duhovniki, uradniki, delavci, kmetje, matere in nedolžni otroci in vse te žrtve so ožigosali slovenski komunisti z narodnimi izdajalci. Okupator se je vsemu temu dejanju smejal in odvažal Slovence v internacijo, da so od lakote umirali, na Rabu, Gonarsu in drugih internacijskih taboriščih. To se je dogajalo, ko v Sloveniji komunizem ni še imel aktivne opozicije. Mnogi Slovenci, živeči izven domovine po svobodnih državah, tega ne razumejo in gledajo na protikomunistične žrtve z drugega vidika. Upajmo, da bodo do časa spoznali pot, ki jo je majhen slovenski narod pokazal, da v komunizmu ni rešitve socialnih vprašanj in tudi ne življenja za poštene in narodu dobro hoteče ljudi. Čas zori in dokazuje.

V nevarnosti, da bi slovenski narod res moral izginiti z zemeljske oble, so se slovenski možje in fantje začeli zbirati in braniti svoje domove, vasi in narod pred uničevalnimi partizanskimi tolpmi, ki so se potikale po slovenskih gozdovih, terorizirale slovenski narod, kradle z žulji pridobljeni kmečki prihranek, pobijale in požigale slovenske domove. Velika sramota bi bila, če bi Slovenci pustili onečastiti, kar so naši predniki branili in ohranili narodu pred tujimi narodnimi sovražniki, kar je tudi zahtevalo velikih žrtev. „Narod naš umreti noče!“ — tako je zapisal pesnik. In slovenski fantje in možje so to dosledno izpolnjevali.

Prva skupina slovenskih protikomunističnih junakov je bil štajerski bataljon. V gorjanskih gozdovih so v gnezdu partizanov zaropotale prve njegove strojnice in dale vedeti, da slovenski narod hoče živeti ter da ne mara komunističnega suženjstva, ki prinaša s srpom in kladivom kri, moritev, ne samo posameznim narodom, ampak vsemu človeštvu, posebno tistim, ki ne verujejo v njihovo lažnivo propagando. Začele so se organizirati vaške straže, ki so branile slovenske vasi in domove in to skoraj brez orožja proti partizanom, opremljenim z dobrim modernim orožjem, ki ga jim je dobavljala okupator Italijan.

Prišla je italijanska kapitulacija 8. septembra 1943. Razpršene partizanske tolpe so dobile vse težko in lahko orožje, ki so ga jim izročili Italijani, in začele skupaj z italijanskimi edinicami napadati posamezne vaške postojanke. Nekaj manjših posadk se jim je posrečilo razorožiti. Tudi na Turjaku in Grčaricah so po hudih bojih primorali radi prehudega italijanskega topovskega ognja slovenske legijonarje k predaji, ob častni obljubi komunistov, da se jim ne bo nič žalega zgodilo. Lažnivji komunist častne besede sploh ne pozna, zato je tudi tedaj grčarske in turjaške ujetnike povečini mučil po kočevskih zaporil in pomoril v Mozlju in Jelendolu. Vaške straže iz okolice Novega mesta in Bele krajine so se prebile pod poveljstvom tedanjega kapetana Vuka Rupnika do Zameškega in tam odbile partizanski in laški napad, kjer so imeli komunisti velike izgube. Tam je bil tudi krst slovenskega domobranstva.

Ob vsej žalostni usodi slovenskega naroda, se moramo zahvaliti Bogu, da nam je dal v tem času moža, kakor je bil naš pokojni škof dr. Gregorij Rožman; bil je naš duhovni vodja, on je povedal, da je komunizem, ki se maskira pod krinko O. F., zlo za narod. Obsodil in poudaril, da je to zločin, kar dela komunizem v Sloveniji, da je to v škodo ne samo slovenskemu

narodu, ampak vsemu človeštvu. „Obsojam, ker je to moja dolžnost in imam rad svoj narod. Če mi zaradi moje izjave kdo vzame življenje, se nič ne bojim, samo da bi bilo v korist domovine in vsemu svetu,“ je dejal.

Ne moremo, da se ne bi spomnili našega pokojnega divizijskega generala Leva Rupnika, ki je bil oče slovenskih domobrancev; ravno letos bomo obhajali 15-letnico, odkar so ga Tito in njegovi komunisti mučili in umorili v Ljubljani. Lev Rupnik je bil star možakar, preprostega značaja, protikomunist in Slovenec. Tudi on bi rad v miru živel na stara leta, ali tega ni mogel, ko je videl, kako narod trpi. Ko so prišli leta 1943 po italijanskem razpadu do njega predstavniki različnih slovenskih strank, ki so narodu hoteli dobro, so ga prosili, da on kot general pomaga reševati narod in narodno premoženje, ki ga je brez usmiljenja začel uničevati okupator Nemeč in komunisti. Tisti čas so se v Sloveniji množili grobovi in pogorišča slovenskih vasi. Po kratkem premisleku, kot je to značaj vojaka, je prevzel odgovornost — postal generalni inšpektor slovenskih domobrancev in predsednik Ljubljanske pokrajine. Odgovoril je: vojak sem in sin slovenskega naroda, treba ga je braniti pred narodnimi uničevalci, zavedam se, da je to moja dolžnost, da dam vse svoje sposobnosti v korist in rešitev domovine. Dodal pa je tudi: to slutim, da z današnjim korakom stopam z eno nogo v grob, a upam in zanašam se na božjo pomoč. To je zgled dveh oseb, ki sta bili nam protikomunistom luč in vodnika, v oporo in pogum, da nismo obupali in klonili rdečemu narodnemu morilcu. Bila sta nesebičneža, vse sta naredila iz ljubezni za domovino in narod. Koliko sta oba morala pretrpeti zaničevanja in ponižanja, a nikdar nista tožila, vse sta prenašala v zavesti, da sta prav ravnala pred narodom in Bogom. Zato: „Slava njima“.

Domobranci so bili slovenska narodna vojska, ki je prepevala slovenske pesmi. Kjer so bili, so plapolale slovenske zastave, neočaščene z rdečo zvezdo, kot so to napravili partizani. Ne smete misliti, da je bila lahka naloga biti domobranec. Ni bilo v razvedrilo in zabavo. To povedo neštete akcije, ki so nam redčile naše vrste. Koliko je bilo po večdnevni pohodov, koliko v vročih poletnih dnevih borb s komunisti, koliko mrzlih noči je moral prestatati na straži ali v zasedi slovenski domobranec, gaziti sneg do pasu, če so bile v nevarnosti slovenske vasi ali domobranci v oddaljenih posadkah. In vse te težave smo prenašali brez godrnjanja in pritožb. Ljubezen do domovine je bila tako velika, da niti na smrtno nevarnost nismo mislili. Domobranec je bil vesel, ko je čutil, kako slovenska vas in v njej bivajoči v miru in varno živijo, ker so pod njegovim varstvom.

Domobranski bataljoni so očistili skoraj vse slovensko ozemlje. Komunisti že niso imeli več varnega kotička, kjer ne bi imeli strah pred udarnimi edinicami. Toda prišel je mesec maj 1945. Izvajati se je začela Jaltska in Teheranska pogodba, kjer so bili mali narodi prodani za zeleno mizo od velesil Amerike in Anglije na pobudo Rusije komunističnemu žrtev je bila tudi naša domovina Slovenija. Razredčenim slovenskim komunističnim tolpom je prišla pomoč od Angležev, Amerikancev, Rusov in prostovoljcev mednarodnih komunističnih brigad, ki so primorali domobranksko vojsko k umiku izven domovine. Glavna skupina se je prebila v Avstrijo in

se ustavila na slovenskih koroških tleh. Slovenski domobranec je moral zapustiti postojanke, ki so veljale toliko žrtev, ter vso Slovenijo sovražniku, ki je čakal na svoj plen v gozdovih, kdaj se ga polasti. Domobranci so padli v roke prekupčevalcem človeških življenj, položiti so morali orožje v času, ki je bil odločilen trenutek: ali bo vladal v Sloveniji križ ali rdeča zvezda s srpom in kladivom. Zmagala je krivica. Domovina je zajokala pod tiransko vlado krvi žejnega komunizma.

Zadnje pesmi slovenske domobranske vojske so odmevale po Vetrinjskem polju, v katerih so glasno izpričevali ljubezen do svoje lepe domovine. Tudi ob zadnji domobranski paradi, ki se jevila po Vetrinjskem polju — trajala je 52 minut — v štiristopih so borci zadnjikrat javno pokazali in prisegli zvestobo slovenskemu narodu in domovini. In vsi ti možje in fantje so bili takrat obsojeni na smrt.

Vetrinj, kraj zločinov in sejmišč, na katerem so bili prodani slovenski bataljoni! Po ukazu, da se morajo vsi bivši vojaki premestiti iz taborišča Vetrinj v Italijo in na obljubo Angležev zopet oborožiti, se je to dejansko izvršilo tako, da so bili na kamijonih odpeljani proti Jugoslaviji, ne pa v Italijo. Takoj na postaji Področica so dobili domobranci prve udarce s puškinimi kopiti, od trgovcev slovenskih življenj — Angležev, ki so s silo napolnili živinske vozove s človeškimi žrtvami. Ko so bili domobranci v zaprtih vozovih, so pridrveli iz poslopja železniške postaje in iz gozda, ki je bil okrog postaje, krvižejni Titovi komunisti in planili na plen, ki ga jim je pripravil izdajalski Anglež, kot iztradani volkovi, da si s slovensko krvjo utešijo maščevalno žejo.

Vlak se ustavi v predoru, komunisti kričijo, razbijajo po vozovih in grozijo s smrtjo in mučenjem, izven predora se zopet ustavi, pretep in pobiranje vrednih predmetov. Okrog dveh ponoči dospe vlak v Kranj, kraj kričanja in pretepa obsedene množice, do taborišča, ki je bilo izven mesta. Tam komunistični komisar (doma iz Vrhnik) po hudem pretepanju ustrelil 17-letnega domobrancia. Ta mučenik je ležal do jutra, da so ga vsi navzoči imeli pred očmi. Zjutraj je bil pogreb, grob so izkopali domobranci in ga pokopali par metrov proč od vseh navzočih. Menda je bila to zadnja domobranska žrtev, ki so jo pokopali domobranci sami in goreče molili za njegovo dušo. Eđina tolažba in opora sta ostali domobrancem vera in zaupanje v Boga in Marijo, ker tega jim komunisti niso mogli odvzeti. Kuratje so hodili med svojimi vojaki, dajali tolažbo in pogum za prenašanje trpljenja, ki je še čakalo slovenske protikomuniste. Gorje vojaku, ako so dobili pri njem svetinjo Brezmadežne ali rožni venec. Komunist je te svete predmete poteptal v blato, a njega pretepel do krvi.

Prvi junij, lepo sončno jutro. Domobranci se vsi stepeni in ranjeni pomikajo skozi Kranj, ki je bil ves okrašen s komunističnimi zastavami in Titovimi slikami. V št. Vidu nad Ljubljano: križeva postaja slovenskih protikomunistov. Skozi ljubljanski kolodvor in že je vlak zavil na dolensko progo. Vsakemu domobrancu je zledenelo srce, ker je vedel, da gre v Kočevje, kjer bo trpljenje, mučenje in smrt. Ne da se povedati prizora v Ljubljani za klavnico, kjer je bilo zaradi porušenega mostu treba presesti na drug vlak. Pretep, kričanje, metanje kamenja od komunistov in civi-

listov, ki so bili na zidu ograje in okrog. Na drugi strani Ljubljane je vlak zopet poln slovenskih domobrancev in četnikov, bilo jih je 1.600 na transportu. V junijskem vročem popoldnevu vlak stoji do večera. Zazvonilo je Ave Marija po ljubljanskih cerkvah. Na smrt obsojeni molijo angelsko češčenje in dajo zadnji večerni pozdrav Mariji, ki jim je bila edina še v tolažbo in upanje za lažje prenašanje trpljenja. Vlak vozi proti Kočevju; skozi zamrežena okna fantje opazujejo luči, ki so jih pozdravljale iz vasi, ki so jih branili pred zlom. Ob sončnem vzhodu vlak ustavi na postaji Kočevje. Vrata se odpro, iz vozov se poženejo kot preplašene ovce pretepeni domobranci. Komunisti so že čakali prihod vlaka. Kočevsko gimnazijo so napolnili popolnoma do podstrešja, odstranjevati so morali opeko za dotok svežega zraka. Bil je drugi junij, prva sobota. Odvažali so skupine približno 200 mož iz gimnazije, do Rokodelskega doma, kjer je bil kraj vezanja in nakladanja na kamijone; od tam so jih prevržali v Kočevski rog, kjer je bilo klanje, morišče in grob za tisoče slovenskih mož in fantov. V šupi pred Rokodelskim domom je bil velik kup vojaških oblek, ki so bile krvavo pomazane; to so bile obleke že na tisoče pobitih protikomunistov Srbov in Hrvatov. Noben domobranec ne bi mogel govoriti ob tem pogledu. Preveč so bila mlada življenja napolnjena s smrtno žalostjo, ki je nekaj težkega, zelo težkega; in povrh zaničevanje, poniževanje, sramotitev in mučenje, ki človeka popolnoma stre. Isto tako je bil v sobi meter visok kup nastrižene žice; s to žico so bili vezani vojaki, ki so branili slovenske domove. Po dva ali tri skupaj vezane so naložili na kamijone kot drva, vsak avto so spremljali štirje komunistični krvniki, ki so s posebnimi sredstvi povzročali še večje trpljenje zvezanim domobrancem. Zadnja pesem slovenskih protikomunističnih vojakov je bila na čast Mariji, „Češčena si, Marija“... so peli na kamijonih mučeni vojaki. med satanskim krohotom slovenskih partizanov, ki so spremljali kamijon. Sredi temnega Kočevskega roga so se zaslišale detonacije bomb, strelji brzostrelki, ki so pele svojo smrtno pesem, še bližje, vpitje podivjanih komunistov in jokanje mučenih domobrancev. Saj so že pri sezuvanju čevljev bili ranjeni, ker so komunisti rabili nože za rezanje vezalk. Vsakemu domobrancu so odvzeli obleko, da so ga lahko bolj mučili in sramotili.

Grob je bil globok 11—12 metrov in tako se je polnila kraška jama v soboto, nedeljo in ponedeljek. Med tem časom so vedno streljali s strojnimi in metalj ročne granate na ranjene, umirajoče domobranci, ki so trgale kose mesa, da je mučeniška kri poškopila tudi stene skupnega groba. Umirajoči kurati so na kupu med svojimi umirajočimi vojaki molili in peli pogrebne molitve, izročali s krvjo prepojena trupla slovenski zemlji, dušo pa priporočali Vsemogočnemu. Kri je tekla in se pretakala po truplih, da se je slišalo žuborenje, kot bi stal ob žuborečem potoku.

Ne morem v tako kratkem govoru podrobno opisati trpljenja teh mučeničnikov. Povedati je pa treba, da so slovenski domobranci junaško prenašali zverinsko trpljenje in ni bilo slišati ne pritožb ne preklinjanja. Umirali so, kakor jih je vzgojila verna katoliško slovenska mati, z globoko vero in krščanskim odpuščanjem svojim sovražnikom. Zadnja molitev s krvjo zalitih ust se je slišala iz skupnega groba. Bog, odpusti jim, saj ne

vedo, kaj delajo! Ta molitev je bila tako glasna, da so jo slišali tudi morilci, ki so bili pred jamo in zato so še bolj besno sipali granate na ranjena trupla.

Za primer bom povedal, kako idealni in ponosni so bili domobranci na svoje prepričanje, tole: ranjenemu, do smrti lačnemu in žejnemu domobrancu se posreči četrti dan priplezati iz skupnega groba. Ko je bil izven jame, se pojavijo trije komunisti z brzostrelkami in noži v rokah. Vprašajo ga, ali si Rupnikovec ali Nedičev; brez obotavljanja in pomisleka jim odgovori: „Slovenski domobranec sem,“ nakar so ga komunisti zaklali in pahnili nazaj v grob. Zato ne moremo tako idealnih vojakov pozabiti in prezreti njih trpljenja. Komunisti so takoj nato, ko so zaklali zadnjega idealnega vojaka, jamo zamirali, da so se zrušile skale kamenja na umirajoče domobrance, nametali dušilnega plina in živega apna, da bi s tem zabrisali zločin, ki vpije v nebo. Peti dan, ko sem zapustil grob, so še vedno umirali domobranci, ki so bili zasuti s skalami.

Zato je vsako leto prvi dan v juniju slovenski žalni dan, dan žalostnih spominov ko je toliko tisočev žrtvovanih za Boga, narod in domovino umiralo v kraških jamah, v celjskih in teharskih zakopih, tako da je Slovenija en sam velik grob, ki nikdar ne bo pozabljen v zgodovini slovenskega naroda. Kakor sem že omenil, so dali naši fantje življenje samo zato, ker so bili vdani veri in pravi pošteni demokraciji, želeč slovenskemu narodu priložiti pravi mir, svobodo, slogo in pravico. Bog bodi z njimi, ki ležijo po kraških jamah! En sam glas se sliši iz kraških jam in vseh slovenskih grobov: zmagali smo, krivica bo pokopana in maščevanje bo prišlo iz božjih rok! Živite z nami, z našimi ideali, kajti sovrag bo premagan!

Cvet naroda je pokopan, trupla trohijo po kraških jamah, duh pa še živi. Vprašanje je, ali ideali, za katere so fantje in možje dali svoja življenja, še žive med nami ali pa jih materializem ubija? Pri tako lepem številu navzočih na današnji spominski proslavi, mislim, da jim lahko odgovorim takole: Slovenski bratje in sestre, znanci in prijatelji, ki spite po znanih in neznanih slovenskih grobovih, bodite pozdravljeni! Vaš duh bo živel med nami, dokler se ne izpolni Vaša oporoka, zgrajena na krščanskih temeljih.

Zato kličem: Slovenski fantje, domobranci in vse protikomunistične žrtve, padli ste za domovino, slava Vam!

Proslava

V soboto, 3. junija, se je Zveza slovenskih protikomunističnih borcev iskreno in dostojno spomnila vseh tistih slovenskih borcev, ki so bili prav te dni pred šestnajstimi leti vrnjeni iz Vetrinja in pomorjeni v Teharjih in Kočevju in vseh onih, ki so padli v letih revolucije.

Spred proslave je bil sicer kratek, toda lep. Pozdravne besede je

spregovoril g. Hočevar, takoj nato je bil govor Milana Zajca, ki je sam doživel težko pot vrnjenih ljudi, pa se rešil že iz kraja smrti. Prav zavoljo tega je bil govor doživet in čeprav preprost, je skrival v sebi mnogo lepih in plemenitih misli.

Za tem govorom je sledil kratek prizor, ki ga je nekoč napisal begunski duhovnik Miklavčič. Matj in sin se razgovarjata na grobu očeta,

ki so ga ubili v gozdu in tam pokopali. V tem prizoru je odlično igrala mater gospa Milka Novakova, sina pa prav tako dobro mladji in igralsko nadarjeni Lažo Vidergar. Ob tem prizoru mi je vstala misel, da bi bilo nujno potrebno, da bi na nek način morali pomnožiti literaturo iz te dobe. Nimamo je veliko in vsako leto je treba zbirati drobce, ki so raztreseni po različnih revijah in koledarjih. Manjka nam te vrste snovi.

Oktet pod vodstvom g. Riglerja je nato zapel vedno lepo „Doberdob“ in venček „Nebo žari“. Za konec je slovenski domobranec držal slovensko zastavo brez rdeče zvezde, simbol svobodnih slovenskih ljudi, ki te zvezde niso hoteli priznati.

Naslednji dan je bila na Charndon Rd. slovesna maša za vse pomorjene žrtve, ki jo je opravil msgr. Matija Škerbec. Obakrat je bila udeležba lepa, zlasti pri maši. Še nobeno leto se ni zbralo toliko ljudi kakor tokrat.

MIRAMAR

V nedeljo, 4. junija t. l., so se tudi miramarski Slovenci skupno z ostalimi rojaki, razkropljenimi po širni Argentini, spomnili žrtev komunistične revolucije iz druge svetovne vojne. V ta namen so priredili popoldne ob 15.30 v zavodu lujanskih sester spominsko proslavo, katere se je udeležilo lepo število onih naših rojakov, ki še niso pozabili svojih bratov in sestra, ki so pred več kot 16 leti žrtvovali svoja življenja za svobodo, dom in vero, Proslave se je udeležilo tudi nekaj rojakov iz Mar del Plate.

Uvodoma je g. Jelenc, ki je vodil spominsko proslavo, pozdravil vse navzoče ter na kratko omenil namen proslave.

Kot drugo točko sporeda so navzoči poslušali na plošči predvajano pesem „Mi legijonarji...“ ter se tako v svojih mislih vrnili v čase, ko so naši očetje, bratje in sinovi morali prijeti za orožje v obrambo pred brezbožnim komunizmom.

Spominski govor na proslavi je imel g. Slavko Tršinar iz Mar del Plate ki se je z jedrnatimi besedami spomnil onih naših bratov, ki so se med zadnjo vojno borili v vrstah vaških straž in slovenskega domobranstva, v četniških odredih ali pa v slovenskih postojankah vojske Draže Mihajlovića ter tako dali svoja življenja za svobodo, vero in domovino. Prav tako

Šestnajst let je že precejšnja doba in pri mnogih odhajajo najtežja leta v pozabljenje. Slovenska revolucija, ki je bila izvedena po zgledu ruske, je prinesla med slovenske ljudi toliko trpljenja, da se ljudje neradi vračajo k njej. In vendar je eno, kar nas mora vendarle vračati: pokolji tisočev, ki so bili pobiti že v dneh miru, so slovenski revoluciji dali obeležje, ki ga je težko najti še kje v zgodovini. Zavoljo teh ljudi, ki so umirali pred šestnajstimi leti prav v prvih junijskih dneh, smo dolžni zahvalo tem, ki so spominsko proslavo pripravili, vsem, ki so pri njej pomagali in tudi režiserju g. Šefu, ki je točke proslave dostojno uredil.

Naj bi te spominske proslave ne izostale nobeno leto. Kakor jih nasprotniki doma porabljaajo v znamenju sovraštva, jih mi porabljammo v znamenje povezave. Samo močna skupnost more zgodovino ohranjati, nikoli drobci!

Karel Mauser

se je spomnil onih slovenskih deklet in žená ter ostalih rojakov, ki niso prijeli za orožje, pa so kljub temu postali žrtve sovražnega okupatorja ali pa krvoločnega komunizma. Predvsem pa se je spomnil onih 12.000 članov slovenske narodne vojske, ki so bili pred 16. leti prevarani od onih, od katerih smo pričakovali svojo osvoboditev ter so zato po nesramnem izdajstvu morali umreti mučeniške smrti.

V svojem govoru, v katerega je vpletel nekaj odlomkov iz „Vélike Črne maše za pobite Slovence“ pesnika Jeremije Kalina — dr. Tineta Debeljaka, je govornik opisal, kako so padali kot žrtve krvoločnega komunizma, fantje, dekleta, žene, očetje, otroci, študentje, duhovniki in oni, ki so bili krajevni in narodni predstavniki, kako so šli v mučeniško smrt bataljoni slovenske narodne vojske, ki je bila zločinsko prodana na trgu svetovne kupčije in katerih edinj „zločin in izdajstvo“ je bilo, da so v samobrambi prijeli za orožje in branili pred roparskimi bandami slovenske vasi in domove, slovenske družine in njih posestva.

Končno je govornik pojasnil namen vsakoletnih spominskih proslav. Storimo to iz 2 razlogov. Najprej in predvsem v znak hvaležnosti do onih, ki so žrtvovali svoja življenja v borbi za svobodo, pravico in poštenje v obrambo naših življenj, našega premoženja pa tudi naših tradicionalnih narodnih in duhovnih vrednot. Drugič pa zato, da na ta način ohranjamo naši mladini živ spomin na tista žalostna in strahotna leta komunistične revolucije na slovenskih tleh ter jo tako na najbolj učinkovit način varujemo in branimo pred vabami brezbožnega in krvoločnega komunizma, ki v današnjih dneh po vsem svetu z lažjo in zvijačo pridobiva vedno več pristašev, zlasti med onimi, ki ne poznajo njegovih pravih ciljev in ne vedo za njegova zločinska dejanja.

Svoj govor je g. Tršinar zaključil s prošnjo na Vsemogočnega, ki je Gospodar nad življenjem in smrtjo, z besedami pesnika „Črne maše“:

„Visoko dvigni, Bog, slovensko žrtev!
Njih krone mučeniške iz bodičja in žice,
zadrte v lobanje po stenah brezen,
obdaj s svojo Lučjo, da zagore kot sij
čez Temo Domovine leteče bliskavice!
Njih kri prelito v zarjo rožno razlij
čez nebo ob svoj Križ na vrhu škrlatice,
vanjo odet razpni roki kot Ljubezen,
objemajoča ves Narod, odrešen Jeze
po odkupu krvi v znamenju Zaveze
međ Tabo in njimi in nami na večni čas!“

Po govoru je sledila ná plošči domobranska pesem „Mi slovenski smo vojaki“, nakar je g. Prešiček prebral iz zbirke „Pod streli...“ poglavje „Tihi junaki“.

Kot zadnjo točko sporeda so vsi navzoči stojé zapeli ob spremljavi plošče pesem „Moja lepa domovina“, ki je postala že naša slovenska himna.

Proslavo je končal g. Jelenc, ki se je vsem navzočim zahvalil za njih udeležbo ter jih pozval, da bi se ob tej priliki spomnili onih naših bratov,

ki so v borbi proti komunizmu postali telesno nesposobni, da bi mogli z delom svojih rok živeti človeka vredno življenje, to je naših domobrantskih invalidov. Udeleženci proslave so se njegovemu pozivu velikodušno odzvali ter se je vsak po svojih močeh s primernim denarnim zneskom spomnil teh še živečih žrtev komunistične revolucije na slovenskih tleh.

Po končani proslavi je v kapeli istega zavoda preč. g. Borisa Koman iz Mar del Plate bral sv. mašo za vse med komunistično revolucijo pobite Slovence ter ostale rojake, ki so izgubili svoja življenja med zadnjo svetovno vojno. T.

LANUS — BUENOS AIRES

Kakor vsako leto, se je Slovenska vas v Lanúsu tudi letos spomnila žrtev II. svetovne vojne najprej v cerkvi pri sv. maši, kjer je vikar Janez Petek CM spomnil vse navzoče na velikanske žrtve, ki so jih naši bratje in sestre morali darovati na oltar domovine in vere. Popoldne je bila spominska proslava v krajevnem slovenskem domu.

Simboli naše vere in domovine, to je skromen križ v ozadju odra, ob njem šopek cvetic z roženkrautom ter slovenska zastava pripeta na steni, so krasili oder ob spominski proslavi, katero je društvo „Slovenska vas“, skupaj z ostalimi krajevnimi činitelji pripravilo v čast vsem našim padlim žrtvam. Otroški zbor je pod vodstvom ge. Zdenke Janove z občutkom zapel: Leži, leži ravno polje in Zbogom, ti vasica. Gojenci Baragovega misijonišča so z velikim poudarkom deklamirali Pregljevo: Pesem Makabejskih bratov. Globok vtis je napravila na vse recitacija g. Slavka Revna, ki je ob lahni spremljavi glasbe kot klicar iz daljnih časov izza kulisja spomnil navzoče na dogodke med vojno, zlasti pa na tragedijo, ki je sledila po vojni.

Kot govornik je letos stopil na oder g. Avgust Horvat, ki je imel tehten in našim izseljeniškim razmeram zelo primeren govor. Najprej je

govoril o svobodi, ki je samo ena, kot je samo ena tudi resnica. Šli smo po svetu, da pričamo svetu o svobodi ter o našem hrepenenju po svobodi. Smo pričevalci svobode, za katero so naši bratje in sestre darovali svoja mlada življenja.

Opozoril nas je na lažnive preroke, ki se hočejo vsiliti v naše življenje. Zlasti starše je govornik prosil, naj gojijo pri svojih otrocih slovenski jezik in naj ga nikar iz malomarnosti ali komodnosti opuščajo. Bog nas je Slovence ustvaril in tako nas hoče imeti do konca.

Kaj nam pomaga trkati si na prsa, češ, toliko borb smo dali skozi, ako danes naše zasebno, družinsko življenje ter naši odnosi do bližnjega niso v skladu z ideali tistih, ki so nas pred 16 leti zapustili.

Dolžnost nas vseh je, da ostane mo zvesti do konca idealom, zaradi katerih smo šli po svetu. To bo najlepša počastitev naših dragih rajnih in s tem bomo dali tudi najlepši zgled svoji mladini.

Po govoru je zapel moški zbor pod vodstvom M. Špacapana: Gozdnič je že zelen, Polje, kdo bo tebe ljubil ter Soča, Marija Grbčeva je deklamirala kratek odlomek iz Črne maše.

S himno Oče, mati..., katero so vsi zavezno zapeli, smo zaključili kratko, toda globoko doživeto spominsko proslavo.

POSLANSTVO SLOVENSKEGA IZSELJENCA

Ponavljamo, kar je bilo že zapisano v prvem članku pod gornjim naslovom (Vestnik šte. 7), da je cilj slovenskih političnih emigrantov: *vrnitev v svobodno domovino*. Ta cilj pa nam že določa sedanje konkretne naloge, ki jih je potrebno izvršiti. Predvsem je potrebno pomagati pri rušenju komunističnega režima, ki drži sedaj v svojih kleščah našo domovino, in v to delo je treba zastaviti vse duhovne in materialne sile, ki jih izseljenci premorejo. Med temi je na prvem mestu naloga: neprestano informiranje svetovne javnosti o resničnem položaju za železno zaveso in o delovanju komunizma po vsem svetu. Dalje je treba med izseljenci ohraniti živo narodno zavest, da bodo, ko nastopi osvoboditev, odšli domov, da pomagajo pri gradnji domovine. To je naloga in tudi smisel naših organizacij, našega časopisja, šolskih tečajev. Da bomo sposobni za to nalogo, je potrebno, da čim več naših mladih pridobi kar najboljšo izobrazbo, da bodo sposobni uspešno pomagati pri obnovi domovine. Tudi je potrebno držati stalne stike z domovino, domačim vlivati poguma ter jim moralno in gmočno pomagati.

Priprava načrtov

Vrnitev v svobodno domovino je torej naš cilj. Že danes pa moramo tudi pripravljati načrte, kako bomo svojo domovino uredili. Samo rušenje sedanjega stanja bi bilo odločno premalo, ako ne bi istočasno pripravljali načrtov za srečnejšo bodočnost slovenskega naroda.

Nekateri radi ponavljajo, da Slovenci na velike dogodke v zgodovini niso bili pripravljeni in da tudi v bodoče ne bodo pripravljeni. Ta trditev ni resnična; je zgodovinska laž. Objektivni slovenski zgodovinarji in veliki in resni slovenski javni delavci so mnenja, da je v Evropi malo narodov, ki bi bili na velike prevrate (protestantizem, liberalizem, razpad Avstro-Ogrske monarhije, komunizem itd.) tako pripravljeni, kot je bil slovenski narod. O tem so n. pr. znane izjave primorskega političnega prvaka dr. Jankota Kralja, urednika Franca Kremžarja, zgodovinarja Franca Erjavca, prof. dr. Lamberta Ehrlicha in mnogih drugih. Naj navedema tukaj besede samo enega izmed naštetih in sicer prof. Ehrlicha. V svojem referatu „Pariška mirovna konferenca in Slovenci“ piše: „Pravočasno so Slovenci ubrali pravo smer. Pravočasno so postavili program zedinjenja Slovencev, Hrvatov in Srbov. Pravočasno izvršili z ustanovitvijo Narodnega veća (5. okt. 1918) zedinjenje Jugoslovanov avstro-ogrske monarhije ter se ločili od stare habsburške monarhije.“

Lahko se torej ponašamo s tem, da so se znali naši predniki na velike dogodke dobro pripraviti. Sedaj pa je naša dolžnost, da se tudi mi temeljito pripravimo na bodoče dogodke.

Spopad med komunizmom in svobodo je neizogiben, kajti ni niti najmanjšega znamenja, da bi se hotel komunizem zadovoljiti z mirnim sožitjem in ne da bi imel namena podjarmiti si vsega sveta. Res je, da komunistični prvaki mnogo govore o sožitju, toda to je samo uspavalno sredstvo za zapadni svet, v resnici pa komunizem neprestano napreduje in hoče za vsako ceno zavzeti svet. Mi vsi smo priče tega nezadržanega komunističnega napredovanja. Vendar pa trdno verujemo, da bo prej ali slej svobodnemu svetu dovolj tega napredovanja in da bo moralo priti do končnega obračuna med svobodo in komunistično tiranijo. V tej borbi hočemo in moramo sodelovati tudi mi svobodni slovenski izseljenci in sicer se hočemo boriti za svobodo t. j. hočemo pomagati tistim, ki rušijo in bodo rušili komunizem. Kako naj pomagamo, to mora biti predmet treznega, zelo treznega premišljevanja, da bo naša pomoč uspešna in ne bi bile naše žrtve zastonj.

Verujemo torej v zmago svobode. V tistem trenutku zmage pa se bo začel delati nov zemljevid Evrope in tedaj bodo morali biti že narejeni načrti za ureditev slovenskega prostora. Ti načrti pa ne smejo biti zanešenjaški, ampak nasprotno zelo stvarni, podprti z gradivom, s katerim lahko dokažemo svoje pravice do svojega ozemlja.

Pravimo, da bodo morali biti načrti narejeni že pred končnim spopadom med svobodnim in komunističnim svetom in že prej naj te načrte svobodni svet tudi spozna. Zato je treba načrte in dokumentacijo pripravljati že sedaj.

Kdo bo odločal?

Javno in odločno pa je treba poudariti tole: Načrti o ureditvi naše slovenske domovine morajo biti taki, da *bodo vezani na voljo in odobritev ljudstva doma*. Načrti, ki jih izdelujemo mi izseljenci, ne morejo biti dokončni, pa naj zadevajo katero koli vprašanje našega bodočega narodnega življenja. Zlasti nimamo mi izseljenci pravice, da bi slovenskemu narodu doma (mi smo samo drobec tega naroda) vsiljevali svoje mnenje glede bodoče oblike slovenske države in njene morebitne povezave z drugimi državami. Mi moremo in tudi moramo o vsem tem razpravljati in tudi delati načrte, ki pa ne smejo biti diktatorstvo v popolnem nasprotju z demokratičnimi principi.

S. Č., Argentina

PRISPEVAJTE ZA TISKOVNI SKLAD
VESTNIKA — PRIDOBIVAJTE NOVE
NAROČNIKE — POŠILJAJTE DOPISE

DOMOBRANSTVO V IDRIJSKEM KOTU

V naslednjem bom skušal opisati nastanek in razvoj protikomunistične borbe v Idrijskem kotu, kolikor je potrebno za pojasnilo, pa tudi razvoj Slovenskega narodnega varnostnega zbora na Jadranskem Primorju ali okrajšano SNVZ.

Pričetek SNVZ

Nekoliko pozneje kot ljubljansko domobranstvo so se pričele organizirati protikomunistične edinice tudi na Primorskem. Osrednjo organizacijo je pričel polkovnik Kokalj z nekaterimi oficirji bivše kraljeve garde. Nastale so tudi manjše, nepovezane skupine, ki pa so počasi prenehale ali pa se spojile s SNVZ. Tako Lavričeva skupina v Gradiški, Goriška policija, Tolminski domobranci, Špehova skupina v Trstu in morda še katera, ki mi je ušla iz spomina. Od vsake teh skupin je kdo v emigraciji.* Skušal se bom potruditi in lepo opisati idrijsko domobranstvo, da bi se komu porodila želja in bi še lepše opisal razvoj in delovanje naštetih skupin ali pa celo SNVZ na splošno.

Začetne težave

Začeti z uspehom organizirati protikomunistične borce na Primorskem je bilo dosti težje kot v Ljubljanski pokrajini. Tu ni bilo članov bivših narodnoobrambnih društev in organizacij. Ni bilo domačih oficirjev in organizatorjev. Pač pa je fašistično strahovanje Slovence tako pribilo k tlom, da so še dolgo potem živeli kot uspavani. Sami od sebe se niso upali javno organizirati kaj slovenskega.

Začeti s protikomunistično organizacijo pa je bilo še bolj tvegano. Povabiti na sodelovanje vsakogar, ki bi za to kazal zanimanje, je bilo vse drugo kot pametno. Kdo ve, če še ni za najbolj navdušenim sodelavcem skrival od OF poslani špijon. Zato se je nujno pričelo organizirati domobranstvo z ljudmi, ki so se poznali in se zanesli drug na drugega že v predvojnih časih.

Ker ni bilo na Primorskem cele pol generacije nobenih slovenskih organizacij, kjer bi se ljudje bolj spoznali in si zaupali, je bilo najbolj logično, da se je domobranstvo zaneslo na primorske rojake iz Ljubljane, kjer je bila protikomunistična organizacija na višku v organizacijskem in idejnem pomenu.

Iz Ljubljane došli oficirji in organizatorji so ustanovili v Trstu sredi mesta organizacijski štab. Za vojaštvo pa so dobili na razpolago kasarno v slovenskem predmestju pri sv. Ivanu.

Kasarna je stala precej časa prazna. Iz Ljubljane so prišli le oficirji, podoficirji in vojaški organizatorji. Ni pa bilo vojakov ne iz Ljubljane, še manj pa s Primorske. Niti v Postojni, kjer je bilo

* Prav bi bilo, ako bi se oglasili. — Op. ured.

tudi zbirališče za primorske domobrance, ni bilo kaj prida odziva. Pa je vendar do tja prihajal glas o partizanskih grozodejstvih v Ljubljanski pokrajini.

Prišla pa so poročila iz raznih krajev, na primer iz Ajdovščine, Cola, Tolmina, da se skriva pred Nemci in partizani več fantov, ki samo čakajo, da bi jih kdo prišel mobilizirat. Dokler ni bilo nikogar, da bi mobiliziral, je seveda vse ostalo na mrtvi točki.

Mnogo fantov, ki iz prepričanja niso hoteli k partizanom, se je umaknilo na Furlansko. Naveličali so se čakanja in skrivanja. Le nekateri, ki so imeli poznanstvo v Ljubljanski pokrajini, so pristopili k domobrancem na posadkah, ki so bile v bližini stare meje, kot Rovte, Hotedršica in Rakek.

Na Primorskem je bilo domobranstvo vse do konca leta 1943 le na papirju. Ljudje so bili izpostavljeni zdaj partizanskemu ustrahovanju zdaj nemškimi represalijam. Na vsej Primorski so imeli Nemci le malo postojank ob glavnih cestah in železnicah. Vse drugo ozemlje je čakalo domobrance.

Kmalu po septembru 1943 so se skušali vrniti fašistični miličniki vse do stare meje. Nemci so bili toliko uvidevni, da jih na čisto slovensko ozemlje niso pustili. Če se ne bi tedaj začela organizirati SNVZ, bi Nemci po vsej verjetnosti popustili in na meji Ljubljanske pokrajine bi se zopet pojavili italijanski vojaki.

Že tako so se kmalu od začetka pokazale težave za organizacijo domobranstva na Goriškem. Tamkajšnji vrhovni poveljnik je bil domobranstvu vse prej kot naklonjen.

Bil pa je še en vzrok, zakaj se domobranstvo na Primorskem ni moglo tako polno razviti kot v sosednji Ljubljanski pokrajini. Ni bilo mož in fantov v tolikem številu.

Italijani so formirali „specialne bataljone“ iz primorskih Slovencev. S krampi in lopatami oborožene so jih zadrževali v sredi Italije, da se jim doma ne bi upirali. Po septembru 1943 se jih je nekaj vrnilo domov. Pa še te so tedaj nastajajoči partizani mobilizirali. Šele po raznih nemških ofenzivah jih je nekaj pobegnilo in se skrivalo doma. Drugi pa so padli ali pa so ostali pri partizanih. Nekateri iz prepričanja, drugi pa iz strahu, da ne bi domačim česa storili.

Nehote so Italijani tudi s specialnimi bataljoni napravili partizanom uslugo. Korpus, ki se je izkrcal na Sušaku in zasedel Primorsko ob koncu vojske, je bil pretežno sestavljen iz tega moštva.

Idrijski kot po septembru 1943

Ljudje iz idrijskega kota so spoznali pravo partizansko barvo že pred laškimi polomom. Ker Italijani po zavzetju Ljubljanske pokrajine niso več tako pazili svoje bivše meje, so ljudje hodili neovirano semtertja po kupčiji ali na obisk k sorodnikom. Tako je glas o komunističnih zločinih segel vse do Cola in Podkraja, do Ledin in še čez na Cerkljansko. Idrija sama je bila bolj na partizansko stran, čeprav morda manj kot Logatec ali drugi večji kraji v Ljubljanski pokrajini,

ker se jim je zdelo, da je domobranstvo za kmeta, za meščane in tržane pa partizanstvo. Prav kot pred prvo svetovno vojno, ko so bile vasi narodno zavedne, trgi in mesta pa bolj ali manj nemškutarska.

V vsem idrijskem kotu so imeli Nemci zasedeno le Idrijo, zaradi rudnika živega srebra. V Godoviču je bila le majhna posadka, da je varovala pot do Logatca. Povsod drugod pa so se sprehajali partizani tako nemoteno, da so jih iz domobranske posadke v Rovtah lahko gledali s prostim očesom.

Ker so partizani vedeli, da je prebivalstvo idrijskega kota proti njim, so še toliko bolj ropali in grozili. Moškimi, ki niso bili še preveč v letih, ni kazalo drugega kot pobegniti čez staro mejo. Tako se je do konca leta 1943 nabralo na postojankah v Rovtah in Hotedršici že blizu 100 domobrancev iz Primorske strani. Obe postojanki sta postali tako številni, da je poveljstvo iz Ljubljane zahtevalo, da morajo del moštva poslati v udarne bataljone.

Zaman so prosili ljudje iz onstran meje, da se čimprej ustanovi postojanka. Poveljstvo iz Ljubljane jim ni moglo ustreči, ker so ti kraji pripadali drugi pokrajini. Nekoliko upa so jim budile govorice, da bo idrijski kot priključen Ljubljanski pokrajini. Tej govorici je bilo lahko verjeti, ker je bil idrijski kot od ostale Primorske popolnoma odrezan. Če so hoteli v Gorico ali Ajdovščino, so morali potovati preko Ljubljanske pokrajine. Cesta čez Col in po dolini reke Idrijce do Tolmina sta bili razbiti ali pa zastraženi po partizanih. Te govorice je podpiralo tudi dejstvo, da je bil general Rupnik idrijski rojak in se je vedno zanimal za svoj rojstni kraj.

V Trst

Ko je že vse kazalo, da bodo morali domobranci iz primorske strani iz Rovt in Hotedršice oditi v udarne bataljone ljubljanskega domobranstva, je prišel iz Trsta poslanec polkovnika Kokalja. Hotel je spraviti vse te može in fante v Trst, da bi se tam izvežbali in oborožili, nato pa se vrnili kot samostojna četa in ustanovili prvo postojanko SNVZ v Irrijskem kotu.

Obljube so bile lepe, kot bi jih sanjal. Zato je podpisani odšel s Kokaljevim odposlancem v Trst, da se razgleda, kako stojijo stvari, če je mogoče, da bodo v Trstu dane obljube tudi izpolnili.

Polkovnik Kokalj me je sprejel v svoje domobranstvo in mi dal častno obljubo, da se bo tako zgodilo, kot je obljubil njegov odposlanec. Ogledal sem si tudi kasarno in ugotovil, da bomo mi prvi vojaki prvih desetih prve čete SNVZ na Jadranskem Primorju.

V kasarni je bilo samo par oficirjev in podoficirjev in nobenega vojaka.

S par fanti Lavričeve skupine iz Gradiške, ki je prav tedaj prišla v Trst, smo se domenili, da pojdemo v Rovte in s pomočjo tamkajšnjih domobrancev odidemo v idrijski kot iskat še tiste može in fante, ki so čakali, da jih pride kdo mobilizirat.

(Nadaljevanje sledi)

NADPOROČNIK FURLAN DRAGO

-- ORAN PADEL ZA DOMOVINO

V boju pri Mraševem je bil 21. marca 1945 hudo ranjen poveljnik bojne čete Furlan Drago, med slovenskim domobranstvom znan pod imenom „Oran“. Nadporočnik je po prevozu v bolnišnico zaradi hudih ran kmalu umrl. Z njim sta novomeška bojna skupina in vse slovensko domobranstvo izgubla enega najmlajših in najboljših častnikov, junaka, kakršnega je slovenska mati rodila za njegove najhujše čase.

Oran se je rodil 4. decembra 1922 v Mirni peči in je torej šele pred nekaj meseci izpolnil 22 let. Mladost je preživel v Kronovem. Po dovršeni nižji zadnji šoli je vstopil v učiteljsiše, kjer je lansko leto končal četrti letnik.

Že v začetku revolucionarnih poskusov pri nas je spoznal, da OF ne more prinesiti rešitve in svobode slovenskemu narodu, zato je leta 1942 prišel v Ljubljano s prvimi petnajstimi, enako mislečimi in za boj proti komunizmu pripravljenimi idealnimi fanti, ki jih je vodil kapetan Stamenkovič. Pozneje so se vsi ti priključili slovitemu „Štajerskemu bataljonu“. V Legijo je stopil 18. maja 1942.

Že v prvih bojih proti komunistom se je Oran izkazal sposobnega borca. V juliju je bil prvič ranjen. Zaradi sposobnosti so ga fantje vzljubili in marsikatera posadka ga je hotela imeti za poveljnika. Kot vaški stražar je vestno opravljal službo na Brezovici, pri Sv. Križu in v Škočjanu, kjer je bil tudi poveljnik.

Osmega septembra 1943 se je Oran posebno izkazal. Videli smo ga v št. Jerneju, potem v Novem mestu, kjer je vzpodbujal svoje fante in borce drugih skupin, da so vztrajali kljub skupnemu nastopu izdajalske savojske soderge in komunistov. Devetega in desetega septembra 1943 je stopil do tedanjega poveljnika novomeških borcev majorja Rupnika in mu ostal ob strani s svojimi fanti na pohodu proti Toplicam, čez Gorjance in v prvih bojih pri Zameski in Kostanjevici.

* Ponatis iz Slovenskega doma, 31. marca 1945.

Ob ustanovitvi domobranstva je bil Oran dejansko že vnet domobranec, zato je brez premišljanja stopil v nove vrste in bil dolgo časa poveljnik čete. Njen poveljnik je ostal tudi do nastopa Meničaninovega bataljona in je s svojimi borci dosegel lepo vrsto zmag. Konec junija lanskega leta je bil v bojih proti komunistom pri Šumberku huje ranjen, toda njegova krepka narava in močna volja sta mu pripomogli, da je v kratkem času povsem okreval, prišel v Novo mesto in stopil na čelo čete.

Ko so sestavljali prvo bojno skupino iz novomeških čet, je tudi nadporočnik Oran s svojimi fanti šel vanjo in dosegel v bojih lepe uspehe. Za junaštvo in zasluge v bojih proti komunizmu je bil odlikovan z železnim križcem II. stopnje, prejel pa je tudi srebrni ranjeniški znak, saj je bil v boju za domovino petkrat ranjen.

Kot mlad, zaveden razumnik, je do dna poznal podtalno komunistično organizacijo. Zato ga ustanovitev OF in njena svobodoljubna gesla niso zbegala kakor mnoge druge, temveč se je postavil takoj na jasno protikomunistično stališče. Vedno pa je trdil, da moreš oboroženemu sovražniku kljubovati le z orožjem. Zato je med prvimi protikomunističnimi borci na Slovenskem zgrabil za puško, katere ni spustil do zadnjega dne, ko je s svojimi fanti potelkel bataljon savojskih komunistov. Še z večjo vnemo in odločnostjo se je boril zaradi tega, ker so komunistični zločinci mučili in umorili starše in brata.

Vedel je, da je treba za boj proti komunizmu zbrati vse narodne sile in moči ter dati tudi življenje, kar je jasno povedal hudo ranjen na bolniški postelji junija lani, ko je dejal: „Rad bi kmalu ozdravel. Kako hrepenim, da bi spet vodil svojo četo in z njo dosegel končno zmago nad komunizmom. Če bi vedel, da bo prav moja smrt rešila naše ljudi, bi z veseljem prenesel vse žrtve.“ On je padel, četa je ostala in njej je ostala zmaga.

Slovensko domobranstvo je z junakom Oranom mnogo izgubilo, pridobilo pa novo pobudo za boj do berca, za boj do zmage. Fantje, ki so spremljali svojega poveljnika na zadnji poti, so cdhajali od njegovega groba: „Z Oranom požrtvovalno in neustrašeno bomo šli po poti, ki nam jo je pokazal on, po poti popolne zmage nad komunizmom, ki je njemu ni bilo dano dočakati. Zmagati, da maščujemo Orana in druge, to je naša dolžnost.“

Slovenski junak Oran, počivaj v miru!

DARUJTE V INVALIDSKI FOND!

*Ob družinskih slavnih se spomnite na
trpeče pomanjkanje med nami!*

M A L O B I L A N C E

Pred časom že sem na vlaku srečal prijatelja bojevnika. Govorila sva o naših stvareh, govorila o Vestniku, predvsem pa o posameznih člankih in zlasti še dopisih posameznih bojevnikov. Omenil mi je, da bi kot urednik morda prav storil, ako bi k vsakemu dopisu, ki bi, recimo, prestopil meje dovoljenega v tej obliki sodelovanja ali pa trdil nebranjivo, podal uredniško mnenje ter tako počasi usmerjal medsebojno izmenjavo misli, kresanje duhov in zavračanje tako enih kakor drugih navedb v prave kolesnice demokratskega izživljanja, kakor so jih navajene drugojezične revije. Navedel mi je nekaj primerov, ki po njegovem potrebujejo dodatne besede, dejal pa tudi, da mnogi, ki bi radi pisali, ne pišejo, ker se boje sprostitve besed na dostojni višini.

O tej stvari sem potem govoril tudi z bivšim urednikom Ivanom Korošcem. Ponovil sem mu v glavnem vsebino razgovora s prijateljem bojevnikom. Korošec sam je bil mnenja, da bi tak povzetek doslej napisanega bil potreben in zelo koristen. Tako je urednik poskušal napraviti skromno bilanco ob letu, ko se je sprožil val komentarjev. Pogled nazaj je pokazal naslednje.

Vsaka reč se nekje začne. Pri Vestniku se je začelo z dr. Bajlečevim člankom, o katerem mi sicer prijatelj iz Clevelanda piše, da je „precej upravičeno branil NO, dasi vsega ni povedal“. Prav zaradi te zgoščenosti — ki jo je za bojevnike v USA in Kanadi razširil na zadnjem obćnem zboru ZSPB msgr.

Škerbec — pa so mnogi v članku našli stvari, ki jih v članku ni bilo. Res pa je, da bi morda brez škode odpadla omemba priprav za izdajo Vetrinjske tragedije, to toliko bolj, kar so kasnejši dopisniki poudarjali, ker je knjigo pripravljala ZSPB, ki je solastnica revije. Če je to bilo kljub temu objavljeno, je bilo predvsem zato, ker je dr. Bajlec po svoji najboljši veri hotel zadnji hip povedati merodajnim, naj pri izbiri materiala upoštevajo res prav vse vire. Ker o knjigi sami doslej strokovnih ocen še ni bilo — razen navedbe vsebine in malce komentarja s strani M(ateja) R(esmana?) v Ameriški domovini, če je urednik prav informiran, bo pač treba počakati tozadevnih objav v publikacijah, izhajajočih v Argentini, ki so knjigo šele pred nedavnim prejele v recenzijo.

Nekateri bojevniki so pisali tudi o nepotrebnosti dr. Bajlečevega „napada“ na Edija Gobca, kar pa, mislim, je zadeva prizadetega samega — ki se doslej še ni ogasil.

V isti številki se je začelo zaglavje Kamen spotike, ki je res to postal. Če povem, da sem tak naslov zaglavja izbral zato, da se vsaj malo razgibamo, bodo nekateri verjeli. Druge pa prosim, da verjamejo. In verjetno bi to zaglavje obstalo še naprej, ako ne bi naključje naneslo, da se je v njem najprej obravnavalo pisanje v drugih listih. Tako je zavržalo, da se „gre Vestnik politike“. Na smolo je pač razvoj pri nas doma med vojno, posebno po Turjaku, in po vojni, po-

sebej v posameznih taboriščih, šel v smeri: proč od politike, ki je umazana stvar, proč od ljudi, ki samo politično mislijo. Še danes sem mnenja, da je to napačno gledanje krivc, da še vedno nismo sposobni mirno debatirati, trezno presojeti in preudarno zaključevati: komur je resnično za čisto politiko, tega ne skriva, kdor pa bi jo rad peljal v kalnem, poudarja, da rešuje slovenstvo, nrčelnost, jasnost, kulturo, našo tradicijo in nje vrednote itd. Vpitje proti politiki je pogosto samo skrivanje enostranskih namenov, je želja monopoliziranja miselnosti, je najbolj preprost način razdiranja emigracije v posamezna omizja. Poudarjam pa ponovno: Vestnik se ni „šel politike“ in je ne bo zganjal. Poudaril pa vedno bo, kar je prav in kar ni prav. To pa iz enostavnega razloga: Vestnik je bil in je glasilo nekdanjih bojevnikov, ki so bili odločilen faktor med vojno in morajo biti tudi v emigraciji, če hočemo, da bo res, kar poudarjamo na vseh akademijah in proslavah, uvodnih in priložnostnih člankih, da naša borba še ni končana.

Dr. Bajlečev članek je, kot rečeno, vzbudil polemiko (tudi to besedo mi nekateri odsvetujejo rabiti, ker po njih mnenju vedno predstavlja samo napad: protinapad in tako naprej, kar pa spet ne bo držalo). Oglasil se je ing. Povše kot sotrudenik pri izdaji knjige in odgovoril mu je dr. Bajlec. Uredništvo je oba dopisa objavilo dobesedno, ker pač ni v njih videlo nič žaljivega, hkrati pa tudi ni poznalo do potankosti vso izmenjano korespondenco v tej zvezi med obema poloma.

Osebnost me je veliko bolj prizadel, če smem tako zapisati, dopis

bivšega urednika Korošca v julijski številki, ki je Vestniku očital, da je postal „glasilo politične skupine“ in da ni več „glasilo protikomunističnih borcev“. Poskusil sem odgovoriti odn. pojasniti nekatere stvari v uvodniku iste številke, upal pa, da bom z naslednjimi številkami mogel dokazati prijatelju Korošču, da je preostro sodil. Če in kolikor mi je uspelo, lahko presodi on in z njim vsi drugi, ki so bili istega gledanja.

Vsekakor je Korošček dopis razvnel Janeza Ovseneka, ki je v oktobrski številki odgovoril, zagovarjajoč svoje gledanje tako na politiko sploh kakor nekdanje čase. Nekdo mi je ob tej izmenjavi misli med Koroščem in Ovsenekom dejal, da se „koljeta med seboj“, drugi spet, da Vestnik samo zato komaj čaka, da bo bral, kako „je spet eden česnil drugega po glavi“. Prav gotovo je, da je takšen razlog čakanja Vestnika nezdrav. In spet je treba poseči vsaj toliko nazaj v našo preteklost, da nam bo jasno, da mi pravzaprav takšne izmenjave misli sploh poznali nismo. Mi smo bili — pogosto na žalost — navajeni na to, da so merodajni mislili na vse in se mi nismo brigali za dnevne ali pa tudi življenjske probleme. Naša demokracija je bila še v povojih. Ko se je tik pred začetkom druge svetovne vojne začela razvijati, nas je spet zajel vihar totalitarizma, iz katerega se narod v domovini še ni izkopal, mi zunaj pa njega miselnosti še ne dovolj otresli. Res je, da merodajni morajo na vse misliti, res pa je tudi, da imamo vsi pravico povedati svoje mnenje, posebno še, kadar gre za iskanje resnice. V tem duhu je bil tudi naslov zaglavja Kamen spetike spremenjen v znane besede Resnica

nas bo osvobodila, kasneje pa v rubriko Borci pišejo, s čemer je bilo dovolj jasno poudarjeno, da vsakdo v dostojni obliki pove svoje, pa čeprav ni v soglasju s stališčem in gledanjem urednika. S tem pa prihajamo že v resnično demokracijo. Bog daj, da bi jo znali peljati!

K Ovsenekovemu dopisu mi je Vencelj Dolenc dejal, da Ovsenek prav gotovo ne bi smel zapisati, da „Korošca ne pozna“. Osebo res da ga morda ne pozna, pozna ga pa gotovo po njegovi knjigi Čas pod streli in ostalih publikacijah, pozna kot nekdanjega urednika. Prepričan sem — pa nisem tega preverjal pri Ovsenku, katerega tudi sam dobro poznam še iz časov pred vojno, posebno pa iz časov gorenjskega domobranstva — da Ovsenek Korošca pozna, tako kakor Dolenc sklepa, Ni pa spoznal istega Korošca v dopisu, kjer je bilo govora o „političnem glasilu“, kajti Ovsenek ni mogel vskladiti vseh Koroščevih tekstov z omenjenim dopisom. Sicer pa — kako vse kaže — je tega „dvoboja“ konec.

Po nekaj mesecih se je ta „vihar“ polegel in zdaj bojovníki pišejo. Priznati je treba, da se jih vedno več oglašča. Seveda bi bilo želeti še več dopisov.

Vsi bralci morajo razumeti, da Vestnik objavlja vse, kar prejme bodisi od glavnega odbora ZSPB bodisi odbora DSPB v Buenos Airesu odn. od merodajnih funkcionarjev za posamezne sekcije. Tako je bil objavljen izvleček zapisnika občnega zbora ZSPB v Clevelandu, katerega nekatere navedbe niso bile v skladu s stališčem, ki ga je DSPB po svojih dveh zastopnikih izneslo odn. zago-

varjalo. Tako je v svrhu slišanja obeh strani bil objavljen tudi popis občnega zbora, kakor sta mu prisostvovala oba delegata. Nekateri, predvsem tisti, ki bi jim bilo všeč, ako naše organizacije ne bi bilo, so v tem že videli „razkol“, „razid“ in bogvekak še vse, to pa samo zato, ker se niso mogli sprijazniti z dejstvom demokratičnosti, ki vlada med obema glavnima vejama organizacije, ono v USA-Kanadi in tukajšnja v Argentini.

Oglasil se je tudi konzorcij Vestnika in zavzel stališče, v katerem je bilo nekaj navedb o Ivanu Korošču, navedb, ki še čakajo pojasnitve s strani glavnega odbora ZSPB. Je predvsem zadeva pisalnega stroja, ki ga je Korošec kot bivši urednik imel na razpolago, pa ga sedanjemu uredništvu odn. upravi še ni izročil, ker mu pač glavni odbor ZSPB doslej še ni naročil, kam naj stroj odda. Toliko v vednost tistim, ki so na podlagi izjave konzorcija mislili, da si je Korošec na lastno pest pridržal stroj.

Poleg navedenih so povzročile nekaj razburjanja tudi objave dr. Kuharjevih govorov, pa komentarji k njim, izjava predsednika NO uredniku Vestnika, pa njegova poslanica za lanski junijski spominski dan — vse bolj s stališča, da pač take stvari spadajo na politično področje odn. v publikacije, ki se s politiko bavijo. Kakor kdaj koli prej bom tudi sedaj zapisal, da je večina građiva bila objavljena zato, da počasi pričenjamo zbirati osnovni material za res reprezentančno knjigo o revoluciji, kakor smo jo videli in doživeli mi. Isti EC iz Italije, ki je poslal nekaj pripomb k zbiranju građiva in posebej k članku o domobranski pri-

segi je v istem dopisu mnenja, da do tega materiala ne bomo prišli, dokler bo vladala miselnost (vsaj pri nekaterih), da so odgovorni samo ali bivšemu kralju Petru II, ali namestniku Draže Mihajlovića odn. Karlu I. Novaku, odgovorni samo doma zbrani skupščini ali volilcem. V tem je EC nekako istega mnenja kakor ing. Povše v odgovoru dr. Bajlecu, kjer pravi, da danes vsi merodajni odgovarjajo časnikarjem na vsa vprašanja, zadevajoča tako sedanjost kakor preteklost. Treba bo pač v tej smeri delati naprej, če hočemo, da bomo iz še živečih prič izvlekli vse, kar naj služi čim popolnejši ilustraciji nekdanjih dogodkov.

Če se vrnem k mnenju prijatelja bojevnika, s katerim sva se srečala v vlaku, bom zapisal, da so po njegovem nekatere besede bile preostre, nekateri izrazi pretežki, neke oznake preširoke ali premalo jasne. Če sem jih spregledal, naj mi bralci oprostite, in če so bile objavljene takšne, kakršne so v uredništvo prišle, jih je pri natisu spremljala samo globoka želja in upanje, da se vzgajamo v demokraciji. Vesel pa bom, ako se bo iz vrst bojevnikov našel dopisnik, ki bo k posameznim dopisom povzel kritično stališče glede izražanja, tona pisanja in stvarnosti izvajanj.

Za konec vsaj neko veselo stvar. Prva zahvala zanj gre tiskovnemu referentu Stanetu Plešku v Kanadi, ki mi je v dopisu, objavljenem v lanskim oktobrski številki takorekoč „vrgel rokavico“, ko je dejal: „Sramota je, da še nimamo pomembne

knjige o revoluciji na naših tleh; zelo pa dvomim, da boste Vi s preusmeritvijo Vestnika danes, po 15 letih našli človeka, ki bo do podrobnosti podal vsa dejstva in vzroke revolucije in protirevolucije na Slovenskem. Govoriti je lahko. Tako delo je skoro nemogoče, in kakor Rim ni bil sezidan v enem dnevu, tako tudi zgodovinske knjige ne bomo imeli še jutri. Zbirati je treba kamenčke, prav takole: kamen na kamen — palača...“

Človeka, ki bi se take knjige lotil, smo našli. Jasno pa je samo eno: delo za knjigo bo zavzelo vsega človeka, se pravi — ves dan, kakor da bi hodil v pisarno ali tovarno. Pa še bomo morali iskati prostovoljce, ki mu bodo pomagali. A človeka imamo. Zdaj je na nas, da začnemo zbirati fond. V enem letu in pol bi po dosedanjih računih knjiga bila godna za tisk. Več o pripravah za knjigo, ki bi izšla pod okriljem ZSPB/DSPB, več o zbiranju fondov pa bosta povedali obe organizaciji svojemu članstvu. Tako bosta obe organizaciji dokazali, da sta potrebni znotraj naše skupnosti, dasi nekateri drugače mislijo.

Na nas pa je, da ves ta čas zbiramo gradivo, ga pošiljamo Vestniku, iščemo novih sodelavcev, zbiramo pričevanja, podajamo mnenja in stališče.

Če bomo res tako knjigo spravili skupaj, potem je bojevniška družina okrog Vestnika opravila svojo dolžnost pred narodom in pred zgodovino. P. R.

Prinčujoči članek bi moral biti natisnjen že v junijski številki, pa ga zaradi pomanjkanja prostora v 6. in 7. številki objavljam šele sedaj. — Urednik.

LJUBIMO SVOJ JEZIK

Prijatelj v Evropi se mi v pismu pritožuje zavoljo slabega jezika v našem tisku, v katerem, pravi, kar mrgoli pravopisnih in celo slovničnih napak. „Če nas je že ljubezen do svetih narodnih izročil — da si jih nepokvarjene ohranimo — poleg vere in svobode vodila na pot v tujino, bi morali skrbeti tudi za lepoto svojega jezika, ki je eden od največjih zakladov, kar smo jih prinesli s seboj. A zdi se, da nam zanj ni dosti mar. Vselej, kadar dobim od tam kaj tiskanega, postanem slabe volje...“

Mož seveda ne pomisli, da smo v tujini kakor odsekani od narodovega debela, od živega vira jezika, da še to, kar je bilo svežega v nas, počasi odмира, se ne oplaja z novim dotokom iz naroda, ker je živi stik z njim pretrgan. Tudi jezik dežele, v kateri živimo, vpliva na naš jezik, zlasti pri mlajših. Razvoj jezika doma zaradi daljave težko sledimo, vsaj večina izseljencev ga ne more. Tako ostajamo nekje daleč zadaj. Ura jezikovnega razvoja se je za nas ustavila že pred dvanajstimi leti.

Vendar nam je s trajno prizadevnostjo mogoče popraviti, kar smo — morda s preveliko malomarnostjo — zamudili, ali vsaj tisto, kar smo s seboj prinesli, izboljšati. Ljubezen in spoštovanje do naroda naj nas spodbuja k temu!

Prijateljev opomin me je spodbodel, da sem začel natančneje prebirati naš tisk. Rezultat tega dela

me je neprijetno presenetil. Ne bom našteval, koliko napak sem našel tu in tam. Povsod jih je bilo toliko, da se mi je zdelo prijateljevo pritoževanje upravičeno, tudi če upoštevam prej omenjene vzroke za slabost jezika v našem tisku. Časnikom in navadnim — neleposlovnim revijam itd. bi to še dobrohotno oprostili, nikakor pa ne leposlovnim spisom! Pri nekaterih se začudeno vprašuješ, ali je to sploh še slovenščina — ali pa jezik, znešen od vseh vetrov — mešanica slovenskih, srbohrvaških in drugih tujih besed. Kdor hoče ustvarjati leposlovna dela, naj si poprej očisti in izpili jezik, ne pa ga zajema iz časnikarske žlobudre!

Zeleti bi bilo, da bi se tudi časnikarji nekoliko potrudili za bolj čist jezik, ker je preočiten vpliv časnikarskega pisanja (jezika), in ta podzavestno prehaja v nas, nam kvari besedo! Še bolj bi smeli to terjati od tistih, ki se ubadajo z znanstvenim pisanjem. Pesnik in pisatelj pa sta dolžna pisati v jeziku, ki naj nam bo za zgled jezikovne lepote in čistosti! Vsaj od teh smemo vsekakor terjati, naj nam jezik ohranjajo dober in lep. Če nam ga še leposlovci kvarijo, kje bomo potem našli vir za ohranjevanje lepe materinščine, ko nimamo več živega stika z ljudstvom doma?

Jezikovnih peg se je nabralo v našem jeziku toliko, da ni prav nič čudnega, če še izvedenemu jezikoslovcu ali dobremu pisatelju katera uide izpod peresa. V nekem članku

jezikoslovne revije se pisec huduje zavoljo rabe neke tujke (izposojenke) — a lej ga spaka, že v enem naslednjih odstavkov njemu samemu ista beseda kane na papir! Smola!*

Spregledati pa moramo piscem tiskovne napake, ker jih niso napravili oni, temveč stavec ali jo je za njim spregledal popravljavec (stavec za napake ne odgovarja, odgovarja v Argentini samo popravljavec, ki je navadno urednik. Za vse tiskovne pogreške odgovarja on. — op. stavca). So pa te napake tako spoznavne, da jih ni mogoče pripisovati pisecem in tudi ne urednikom.

V tem sestavku se ne bom spuščal v kako slovnično razlago (le, če bom kje v „Vestniku“ našel kako slovnično napako, bom opomnil nanjo!); omejiti se hočem na kratko poglavje o tujih besedah (izposojenkah itd.), ki jih največkrat srečavamo v našem tisku, pa jih moremo zamenjati (pravzaprav moramo!) z domačimi izrazi. To so besede, ki so brez potrebe zašle v naš jezik in jih rabimo še naprej kot da so naše.

Slovenski pisatelji prejšnjega stoletja (nekateri tudi sedanjega) so radi segali po kake besede v sorodne jezike, ker so se jim zdele imenitnejše mimo domačih, jih presajali v svoje spise, se pravi, v naš jezik. Po večini jih je nagibalo k temu nezrelo vseslovansko navdušenje, ali pa so mislili, da jim take tuje besede več povejo. Zato pravimo tem besedam izposojenke. S časom so se tako udomačile, ukoreninile v našem jeziku, da ni nihče več pomislil na njihovo domovinstvo.

Nekateri so mislili, da s temi besedami krepe slovenski jezik, a so

bilj v nesrečni zmoti. Besede, ki niso zrasle iz domačega vira, nam zvene tuje, so papirnate. Odevanje s tujo imenitnostjo pa se nas še vedno drži, zlasti v časnikarskem jeziku.

Danes se slovenski jezikoslovci trudijo, da bi naš jezik očistili tujih peg in jih zamenjavajo z domačimi izrazi. Če jih ne najdejo pri starih mojstrih besede, jih iščejo v še nepokvarjenem ljudskem jeziku, ki je neizmerni vir ljudske iznajdljivosti in lepote. Hočejo braniti našo besedo pri živih virih, ker ne gre, da bi si spodrezovali korenike in se odtujevali sami sebi. Zato se moramo v književnem jeziku ravnati po njihovih navodilih (odločitvah), ki jih najdemo v Pravopisu. Tako spreminjanje ne škoduje, pač pa koristi. Književni jezik se itak vedno spreminja, ker je živ organizem. Splošna raba ga sicer prehiteva, a je ne smemo priznati, dokler se ne ukoreninijo. Pismeni jezik ni statičen, temveč dinamičen, zato se razvija, izloča, kar ni prebavljivo, in privzema, ustvarja nove besede, če ni zanje živega vira. A ustvarjati jih mora iz duha ljudskega jezika.

Koliko svojega besednega zaklada smo že izgubili, ker se nismo ravnali po teh navodilih, koliko spačili svojo podobo ob navduševanju za majko Slavo! Ne začenjamo sej, temveč jih „otvarjamo“, „zaključujemo...“; „izključujemo“ ude iz društev, „prekinjamo“ električni tok, „ukinjamo“ postave ali policijske odločbe, pouk kakega predmeta v šoli..., se „borimo“ namesto bojujemo, smo raje srbski „borci“ namesto slovenskih bojevnikov — itd.

Če nam še gori v srcih resnična ljubezen do slovenstva, nam mora tudi do jezika naših staršev — in

* Dr. Bajc v reviji „Jezik in slovstvo“.

zato nam ne more in ne sme biti vseeno, kakšen je. Skrbimo torej, da izločimo iz njega vse, kar se nam je od vseh vetrov nateplo vanj! Zakaj bi si pomagali s tujimi berglami, če pa moremo hoditi brez njih bolje, bolj ravno in ponosno? Raba tujk, kjer imamo zanje domače, žive besede, je greh zoper jezik in narod, pomeni odmikanje od živih virov, ki si jih zasipavamo s peščenimi naplavinami, iz katerih ne more pognati nič živega.

Na žalost se je marsikatera izposojenka že tako ukoreninila, da se s starim domačim izrazom ne sklada več, je dobila že poseben pomen — in zato je ni mogoče brez luknje izrvati.

V prihodnjih sestavkih bom opomnil na tiste izposojenke, ki jih mo-

remo brez škode (pravzaprav koristno) zamenjati z lepimi domačimi izrazi. Čas je že, da se začnemo ogibati raznih nemčizmov,** hvatizmov, rusizmov itd. in jih zamenjamo z domačimi besedami. Tako nam bo mogoče že preveč pisano slovenščino očistiti tuje navlake, da nam bo zasijala v pristni lepoti in bo res naša, kolikor le mogoče naša!

Joža Vombergar, Argentina

** Zaradi mnogih nemčizmov so Nemci za časa okupacije Gorenjcem dopovedovali, da so nemškega rodu. Še več srbohrvatizmov pa bi tistim, ki se ogrevajo za stopitev jugoslovanskih jezikov v enoten jezik, olajševalo delo in dokazovanje, da nimamo svojega, samoraslega jezika!

Mrtvim v spomin

Pod tem naslovom je monakovska „Iskra“ v spomin zverinsko pobitim protikomunističnim borcem — slovenskim, hrvatskim in srbskim — žrtvam komunističnega barbarstva v letu 1945, v majski številki objavila naslednje misli in ugotovitve:

„Znova smo pred obletnico množičnega streljanja našega ljudstva po slovenskih gozdovih — v Kočevju in po drugih slovenskih krajih. To se je dogajalo maja meseca 1945. Za točno število žrtev ne vemo in ne bomo nikdar vedeli, toda smatramo za gotovo, da so tedaj komunisti pobili okoli sto tisoč Slovencev, Hrvatov in Srbov, iz vseh krajev naše države. Prelite je bilo toliko krvi, da bi z njo mogli krvavo pobarvati vse naše velike in majhne reke —

Vrbas, Uno, Bosno, Neretvo, Zeto, Taro, Vardar, Moravo, Krko, Cetino, Dravo, Savo in Donavo. Kruti komunistični zmagovalci ni vprašal, kdo je Srb, kdo je Hrvat, kdo je Slovenec, ampak je kosil vse po vrsti, vse, kar „pravočasno“ ni stopilo pod njegovo rdečo zastavo. Komunistem se ni ustavil na Drini, ne na Neretvi ali Uni, ampak je prišel do Soče in tu nam je izkopal skupno grobnico, po številu žrtev največjo in najstrašnejšo.

Na stotisoče žrtev, padlih v maju 1945, je družinsko in rodbinsko povezanih z milijoni duš v naši domovini, in to zopet po vseh krajih naše države. Strašna je ugotovitev, da niti šestnajst let od tega strašnega pomora med ljudmi v Jugoslaviji

nihče od živih ne ve za pravo resnico, kaj se je zgodilo z njihovimi sinovi in hčermi, brati, sestrami, sorodniki in prijatelji.

To vejo samo naredbodajalci, komunistični prvaki in njihovi krvniki, fizični izvrševalci množičnih pokoljev, v kolikor, razume se, tudi njih samih niso likvidirali, da bi tajna tega zločina, kakršnega v svetu še ni bilo, ostala čim dalje, če ne za vse čase pred javnostjo skrita. Med ljudmi se je nekaj čulo o tem, toda zelo nejasno in nedoločno; kar se pa števila likvidiranih tiče, se včasih med ljudmi čuje, da je tu in tam bilo pobitih samo nekaj nad deset ali sto žrtev.

Nam se je o tem posrečilo izvesti anketo vzdolž in počez čez državo. Rezultat ankete: Nikjer ne vedo, celo ne na Hrvaškem, celo v sami Sloveniji ne, ki je zemljepisno najbližja množičnim grobnicam, za način in obseg te naše strašne narodne nesreče.

Ljudje še vedno iščejo svoje izgubljene otroke po slovenskih gozdovih, ljudje še vedno upajo, da so njihovi pohabljeni otroci nekje na svetu, če že ne na svobodi, potem pa v Sovjetski zvezi, v Sibiriji in drugod, in da se bodo nekega dne le vrnili domov.

Komunistom se je posrečilo tudi v tem primeru prevariti ljudi, Poslužujoč se čisto naravnih želja in upanja družin, so uspeli v vsakem primeru zločine prekriti s tajinstvenostjo in ustvariti nejasnost, ki je sedaj med ljudstvom nihče ne more pojasniti.

Žal pa tudi v tujem svetu ne vedo za množične zločine, ki so jih izvršili komunisti nad našim ljudstvom po slovenskih gozdovih. Po-

doben, toda mnogo manjši Stalinov zločin nad Poljaki v Katinu, je postal slovit in o njem so govorili po parlamentih zahodnih sil. Svetovni tisk se je razburjal in protestiral nad enim ali nekaj umori, dopušča se tudi, da vpijejo ter razgrajajo celo komunisti, morilci milijonov ljudskih bitij. Med temi komunisti se v tem načrtu posebno izkazuje Tito, tvorec desetkratnega Katina.

Da še danes v državi in v nekomunističnem svetu ne vedo za množične zločine v Sloveniji maja meseca 1945, velik del krivice in odgovornosti pada tudi na našo celokupno emigracijo. Če se že ni mogla zediniti glede določitve skupnega stališča v vprašanih napak in krivic iz naše nesrečne preteklosti, v vprašanju določitve in ureditve našega življenja v bodočnosti, bi se bila mogla in tudi morala zediniti, da bi s skupnimi močmi poiskala pot in način, da bi odkrila te naše grobnice tako ljudstvu, kakor tudi tujemu svetu ter da bi v pravi, resnični svetlobi prikazala komunistične zločine. To bi bilo dobro ne samo za našo narodno stvar, ampak bi koristilo tudi vsemu svetu, kateremu grozi nevarnost od komunizma in doživljanja istih in podobnih Kočevij ter Katinov.

Tudi še danes ni prepozno, da Kočevje prikažemo svetu. So poti in načini, da o tem obvestimo tudi ljudstvo v državi, toda še laže in hitreje je to tragedijo možno prikazati Zapadu. Sveta dolžnost emigracije je, da se posveti tej nalogi. Gotovo je, da tedaj tudi ne bodo izostali konkretni rezultati v borbi proti komunistični tiraniji v naši domovini in komunističen napadalnost na mednarodnem področju.“

GRADIVO K 27. MARCU

Gospod urednik,

zelo sem se začudil, ko sem v Vestniku (junij, 1961) bral dopis g. Riglerja, kjer „protestira“ proti objavi mojega članka „V vrtincu revolucij“ (Vestnik, marec 1961). Za članek ste me zaprosili in sem Vam rad ustregel. Nisem si mogel misliti, da ima še kdo med nami privilegij, ki je isto kot „veto“.

Sicer pa se iz pisanja g. Riglerja more razbrati, na čem sloni tako pojmovanje. Pravi namreč, da kralj Aleksander v jan. 1929 ni izvedel drž. udara s pomočjo vojske. Zatem sledi podrobno razlaganje „ideologije“ jugoslovanske vojske. Zlo te ideologije pa je v tem, da se naslanja na tisto, kar je prinesla srbska vojska v Jugoslavijo. Celo 19. stoletje je srbska zgodovina trpela na borbi med Obrenovići in Karadjordjevići. Dvorni puči so se izvajali s pomočjo vojske. Ko je l. 1903 zasedla prestol spet dinastija Karadjordjevićev, je bil med vodji puča na dvoru pčročnik Pera Živković, ki je po puču v jan. 1929 kot general v prvi vladl diktature kralja Aleksandra prevzel predsedstvo vlade. Iz tradicij srbske vojske se je v jugosl. vojsko preneslo pojmovanje neke posebne „ideologije“ za vojsko, ki da ima pri vodstvu državne politike posebne pravice. Kako močna je bila ta politika vojske „kot države v državi“, se jasno spozna iz razlag in tolmačenj g.

Riglerja, ko skuša dokazati, da je bila ta „ideologija“ boljša od ideologije ali patriotizma ostalih plasti narodov, ki so živeli v mejah iste države. Na žalost se je s pučem v marcu 1941 odprla pot dogodkom, ki so državo privedli v stanje, kjer vlada partija, ki izrablja oborožene sile samo zase, za partijsko diktaturo.

Ob 20-letnici puča je bilo v demokratskih listih jug emigracije napisanih mnogo člankov in so skoraj vsi izzveneli v ugotovitev, da puč ni bil potreben, da je bil nesreča, zločin. Na srečo smo priča, da se doba vojaških pučev zaključuje („revolucije“ v raznih južnoameriških državah niso niti puči, dasi se izvajajo s pomočjo vojske, ampak so izraz ali anarhije ali odsotnosti pravega državljanskega čuta) in bo normalen razvoj v demokracijo omogočil, da med ideologijo vojske in ostalih državljanov ne bo razlik, ker vojska pač ne bo imela nobenih posebnih privilegijev in bo pod isto izvoljeno kontrolo suverene oblasti, kakor vse druge državne ustanove.

Ruda Jurčec

Op. uredništva: V zvezi z ideologijo jug. vojske bi opozoril na članek Karla I. Novaka v julijski številki Vestnika. — Novaku nikakor ne moremo očitati, da bi se izneveril odn. hotel izneveriti svojemu gledanju.

DOPISUJTE V VESTNIK — POVEJTE SVOJE MNENJE — POMAGAJTE
PRI GRADNJI RESNIČNE DEMOKRACIJE MED NAMI

Društveno življenje

Cleveland — Poleg osrednje proslave je Kraj. organizacija ZSPB priredila polurno spominsko proslavo tudi v slovenski radio-oddajni uri, ki jo vodi soborec Rado Menart. Oddaja je bila v soboto, 3. in nedeljo 4. junija zjutraj.

Buenos Aires — Letos so tukajšnji časopisi prvič registrirali spominsko proslavo v počastitev padlih. Tako je novico o tem prinesel večernik *La Razón* 4. 6., v ponedeljek pa jutranja lista *El Mundo* in *Clarín*. V torek je daljšo novico objavil dnevnik *La Nación* pod naslovom: *Acto en memoria de eslovenos de Kochevie fusilados*. — Cordobski list *Los principios* pa je 4. 6. objavil daljši članek pod naslovom: *Junto a Cuba y Hungría padece también Eslovenia*. Članek je krasila lepa fotografija Bleda — ponatis Vestnikove naslovne strani marca 1961.

San Martín, Buenos Aires — 28. maja je v krajevnem domu slovenske skupnosti v San Martinu imel predavanje strok. načelnik ZSPB Radivoj Rigler, ki je v temeljito pripravljenem in skrbno predvañanem besedilu obravnaval vprašanje „Kakšna naj bi bila naša bodoča vojska?“ Udeležba na sestanku, ki ga je vodil ing. Tone Matičič, je bila lepa — nad 40 poslušalcev se je nabralo, kar je za buenosaireške prilike razveseljiv dogodek. — Predavanje bo Vestnik objavljal v odlomkih.

Córdoba — Delo v naši sekciji je z letošnjim letom postalo bolj razgibano. Za novo leto smo vsem Slovencem poslali novoletna voščila. Razmnožili smo tudi Pravilnik, tako da ima vsak član svojega. Povečalo se je število naročnikov Vestnika — sedaj jih prejemo 16. Pobrli smo tudi večinoma že vso naročnino za lansko leto. — Po spominski maši 21. maja smo prodajali Vetrinjsko tragedijo in tudi vse dostavljene izvode prodali. Zato prosimo še za nekaj izvodov. — Na državni praznik 25. maja smo se zbrali na prijateljskem „asadu“, katerega so nam pripravili mlajši slovenski emigranti — taki, ki še niso nosili orožja v domovini. Z zanimanjem so poslušali naša pripovedovanja, vse pa nas je združevala naša pesem.

Dopisnik cordobske sekcije K. Kordiš

Buenos Aires — V petek, 2. junija, je radio Belgrano v oddaji, ki jo prireja večernik *Correo de la Tarde* oddajal pismo soborca Bajžlja Staneta, ki je uredništvu omenjenega dnevnika poslal točne podatke o žrtvah v Bajžljevi družini (gl. Vestnik 1960, št. 10), obenem pa ga prosil, naj bi se ob teh žrtvah spomnil vseh slovenskih protikomunističnih žrtev. — Oddaja je bila iznenadenje za mnoge poslušalce. Soborec Bajžlju čestitamo k njegovi vztrajnosti ohranjanja spomina naših padlih.

CORDOBA

Sveto mašo za naše žrtve smo imeli 21. maja. Udeležili so se je vsi zavedni Slovenci. Prišel je tudi zastopnik iz oddaljenega mesta San Francisco in prav tako iz Carlos Paz. Med mašo je pel moški zbor. Ognjevita pridiga je bila vsa posvečena spominu na naše mučence in

poudarjeni so bili naši ideali: mati — domovina — Bog. Duhovnik je živo opozarjal, naj dosedanje žrtve ne odidejo v pozabo; čas je namreč, da povemo neustrašeno, kaj smo, ker iz znanih in neznanih brezen „srca mrtva govorijo, ne pozabite nas nikdar“.

Na spominsko nedeljo, 4. junija, smo se člani borci zbrali na spominski žalni seji. Ob duhovnikovi besedi smo se duhu pomudili pri naših mrtvih bratih.

Tiskovni referent glavnega odbora ZSPB g. Stane Pleško javlja:

Vsem odboru in zastopnikom ZSPB sporočamo, da se bo letošnji občni zbor ZSPB vršil v Clevelandu (Ohio), dne 2. septembra 1961 ob 7.30 zvečer. Več o zboru in pripravah zanj bomo pravočasno sporočili v naslednjih okrožnicah.

V tiskovni sklad sta darovala: N. N. (Batawa) 2 in Medved Ivo pol dolarja; skupaj 2.50 dolarja.

V sredo, 26. aprila

je v Torontu doživel g. *Stane Levstek*, velika žrtev komunističnega nasilja. Kot domobranec si je nakopal bolezen, ki ga je spravila v prezgodnji grob. Dolga leta je stal na robu groba, toda v trpljenju ni obupaval, ampak vse bolečine daroval Bogu za grešne duše.

Že v njegovi bolezni se je simpatija rojakov do njega očitno kazala, najbolj pa je prišla do izraza ob njegovi smrti. Vse tri dni, ko je ležal na mrtvaškem odru, so ljudje molili za pokoj njegove duše, na dan pogreba pa se je cerkev Marije Pomagaj napolnila in številni avti so ga spremljali na njegovi zadnji poti na Holy Cross.

Naj mu bo lahka kanadska zemlja, sorodnikom pa naše sožalje!

Smrtna nesreča rojakinje na Angleškem

V maju se je smrtno ponesrečila v Hertfordu v Angliji *Mrs. Stane Pevec*. Tovorni avto je zavozil na pločnik ob cesti in jo na mestu ubil. Imela je še toliko časa, da je odrinila otroški voziček in tako rešila dveletnega sinčka.

Stane Pevec je prišel v Anglijo po vojni kot slovenski begunec. Družina si je ustvarila lep dom. Gospod in gospa sta pridno delovala pri slovenskih društvih. Gospod Stane je naš zastopnik za Anglijo.

Pokojna gospa naj v miru počiva, preostalo družino naj tolaži Bog!

Komunistom ne gre vse gladko

Jugoslovanski podkonzul v Združenih državah Amerike je postal zelo aktiven v svoji službi. Iskal je prijateljske zveze s slovenskimi družinami v Clevelandu in seveda prodajal svojo ideologijo. Ameriška domovina mu je v svojem članku jasno povedala, da so njegovi obiski nezaželeni.

Jugoslovanski konzul Ivan Mirošević pa je kongresniku Michael A. Feighanu 25. maja poslal pismo, v katerem ga navdušuje, naj se ne udeleži Spominskega dneva Hrvatov, dne 30. maja v Clevelandu.

Kongresnik je stvari pogledal v oči in dal izjavo, da bo v ameriškem kongresu zahteval izgon jugoslovanskega konzula iz države.

Odbor ZSPB se je kongresniku Feighanu za njegovo trdno stališče zahvalil v posebnem pismu.

DENARNI PRISPEVKI V INVALIDNI FOND ZSPB

Nabrano od 4. decembra 1960 do vključno 10. junija 1961.

Krajevni odbor ZSPB Cleveland, Ohio, USA

Čisti dobiček družabnega večera (v dolarjih) 410.—

Posamezni darovalci:

Ivan Prezelj 20.—

John Petrič 5.—

Frank Urankar 5.—

Matevž Hočevnar 5.—

Vinko Vrhovnik 3.—

Lojze Petelin 1.—

Henrik Kremžar 1.—

Krajevni odbor ZSPB Toronto, Ont., Canada 70.—

Krajevni odbor ZSPB Gilbert, Minn., USA 25.—

Podružnica Lige KSA Gilbert, Minn., USA 10.—

Posamezni darovalci:

Franjo Stele 10.—

France Grum 5.—

Ivan Drčar 5.—

Janko Taychman 0.75

Gabrijela Lovše 1.—

Marija Cofeld 10.—

Franjo Mejač 10.—

Jakob Grum 2.—

Jakob Okorn 2.50

Alojz Galič 10.—

Krajevni odbor ZSPB Cleveland, Ohio, USA

Čisti dobiček žalne proslave ter romanja na Chardon Rd. 400.—

Posamezni darovalci:

Plut Malaltič 2.—

N. N. 3.—

Marijan Šušteršič 1.—

Alojz Galič 10.—

France Grum 7.—

Društvo „Triglav“, Milwaukee, Wisc., dobiček žalne proslave 33.—

Obrestj v banki 14.33

Skupno dolarjev ... 1,081.58
Cleveland, 10. 6. 1961

PODPORE INVALIDOM:

Glavni odbor ZSPB sporoča, da so bile nakazane naslednje podpore:

a) koncem januarja:

v Nemčijo, enemu invalidu \$ 15.—

in DM 20.—

v Canado, enemu invalidu \$ 50.—

v Clevelandu, enemu invalidu 20.—

v Švico, enemu invalidu 50.—

b) v začetku marca:

v Avstrijo, štirim invalidom 80.—

v Švico, dvema invalidoma .. 80.—

v Canado, dvema invalidoma 100.—

v Nemčijo, enemu invalidu .. 50.—

v Argentino 60.—

v Jugoslavijo 20.—

c) za Veliko noč:

v Avstrijo, štirim invalidom 80.—

v Švico, trem invalidom 95.—

v Nemčijo, enemu invalidu . 15.—

v Canado, dvema invalidoma 80.—

v Jugoslavijo, 9 vdovam ... 80.—

d) koncem maja:

v Avstrijo, štirim invalidom 80.—

v Švico, trem invalidom 70.—

v Nemčijo, enemu invalidu . 20.—

v Jugoslavijo, eni vdovi 20.—

Skupno dolarjev ... 1,065.—

Cleveland, 10. 6. 1961.

Za glavni odbor ZSPB

Branko Pogačnik, t. č. soc. ref.

Gospodarski načelnik DSPB Jože Jenko javlja, da so do 31. maja darovali v Invalidski fond naslednji:	
Žnidaršič Jože, Cap. (pesov)	54
Godnjavec Adolf, Morón	40
Matičič ing. A., V. Ballester	300
Neimenovani, Rosario	1000
Avguštin Albin, Cap.	104

Lah Ladislav, Lanús	110
N. N., Rosario	500
Ovčjak J., Mendoza	50
Bajuk Božidar, Mendoza	8
Skupno pesov	2.166

Vsem iskrena hvala! Posnemovalci zaželeni!

OSEBNE NOVICE

V Barilochah je umrl 38 letni Jože Polegek na posledicah možganske kapi. Pokojni je bil nemški mobiliziranec. N. p. v m.

V novi odbor Društva Slovencev v Mendози so bili izvoljeni: predsednik Luka Grintal, v odbor pa Pavle Bajda, Rudi Hirschegger, Franc Jerovšek, Janez Štirn in Miha Zarnik, v nadzorni odbor prof. Božo Bajuk, Pavle Bežnar in Marko Milač.

Tudi Slov. fant. zveza, Mendoza ima nov odbor: predsednik Janez Štirn, odborniki Franc Jerovšek, Dane Žumer, Janez Štirn, Miha Zarnik in Andrej Bajuk. Prav tako so dekleta izvolile nov odbor: predsednica Pavlina Božnar, odbornice pa: Rezka Štirn, Jelka Božnar, Kati Grintal, Ivanka Trobec, Kristina Zarnik, Marija Hirschegger.

Robert Petriček, lastnik znane slaščičarne Petriček na nekdanji Aleksandrovi cesti v Ljubljani, je na eni izmed buenosaireških televizijskih postaj kazal gledalcem, kako se naredj pravo doboš torto.

Pri delu se je ponesrečil Martin Črnugelj, bivajoč v Sao Paulo, Brazil. — Pri vožnji z motornim kolesom se je ponesrečil Slavko Skoberne, ki pa je že okrevaj.

Rodili so se: sin Antona Novlja-

na in Helene Nabergoj, sin Gabrijela Čamernika in Pepce Kokalj, sin Antona Boštjančiča in Francke Vidmar, sin Franceta Papeža in Agice Koželj.

Operiran je bil č. g. dr. Filip Žakelj, spiritual slov. semenišča v Adrogué.

Krščeni so bili: Ivan Karol Vajnberger, sin Friderika in Eleverije Suarez (Miramar), Mirko Štefan Koban (v Barquisimeto, Venezuela), Ervin Rudolf Sild (istotam), Marija Jožefa Šeme, hči Jožeta in Ivanke Bidovec, Anton Oblak, sin Lojzeta in Marije Božnar, Sonja Marija Čop, hči Avgusta in Ivanke Juhant.

Umrli je nagle smrti Vinko Glavan (Venezuela), v domovinj pa Srečko Belič, oče Srečka, Jelice por. Jenko in Zalke por. Trpin.

V novi odbor Slov. kegljaškega kluba na Pristavi v Morónu so bili izvoljeni: Mirko Kopač — Miro Oman — Ivan Klemenčič — Albin Kočar, v nadzorni odbor pa Lojze Petek in Franc Wester.

V prvi odbor sanmartinskega odseka SFZ so bili izvoljeni: Janez Hren, Andrej Duh, Jože Mežina, Milan Kržič. Janez Boltežar, Jurij Smersu in J. Klavžar, v nadzorni pa: ing. Jože Kosanc, Ivan Prijatelj, Jesenovec Franc.

UREDNIKOV BUNKER

V junijski številki je bil objavljen v zvezi s člankom g. Rude Jurčeca v marčni številki dopis, ki ga avtor g. Radivoj Rigler iz neznanih mi razlogov označuje za „protest“.

— G. Rigler se v uvodnih besedah sklicuje na moje besede v Vestniku: „Bistveno načelo borbe nekoč in danes je: združevati“ in pripominja, da takšne besede o 27. marcu, kakor jih je zapisal g. Jurčec, ne vodijo ravno k združevanju. — Mislim, da je g. Rigler zasnoval ves svoj „protest“ na napačni osnovi. Dejstvo je, da je vsa naša borba proti okupatorju in proti komunistom — hočeš nočeš — posledica 27. marca, in mnenja sem, da ogromna večina borcev 27. marca ne šteje med dni, ki bi jih lahko razdvajali, ker so vsi težo Simovičevega prča čutili na svojih ramah: so torej bili enotno in v enaki meri deležni trpljenja, ki je sledilo. 27. marec sam pa z našo borbo s komunisti nima nikake zveze; pač — če tako hočete: general Simović se je dal speljati sovjetski propagandi na led, ko je ob podpisu pakta v Moskvi bil prepričan, da nas bo „majka“ Rusija rešila.

Podrobnejša debata o 27. marcu samem bi gotovo vodila na strogo politično polje. Da pa bomo kljub temu bliže resnici, bo Vestnik v prihodnjih številkah pričel objavljati izvlečke iz spominov Petra II. Karadjordjevića, s čemer bo, upam, vsem ustreženo.

Julijska naslovna stran Vestnika — marsikdo se je verjetno vprašal, kateri kraj predstavlja omenjena

naslovna stran. Kdor ni kraja spoznal, naj sliko še enkrat natančno pogleda, pa bo ugotovil, da kaže Tržič in začetek naše poti preko Ljubelja.

Karapandžičeve knjige je še vedno nekaj na zalogi v upravi Vestnika.

Prva pošiljka Vetrinjske tragedije (200 izvodov) je razprodana. Kdor hoče knjigo imeti, naj piše na Upravo, da mu bodo prihranili izvod od prihodnje pošiljke.

Izvirna poročila o letošnjih proslavah so poslali borci iz Córdoba in Miramarja. Druga poročila so — razen govora Milana Zajca — povzeta iz Svobodne Slovenije in Ameriške domovine.

Baragovo misijonišče, Lanús, Buenos Aires je izdalo knjigo Pred vrati pekla (Branko Bohinc). Broširan izvod stane 100.— pesov, v platno vezan 140.— Naroča se pri založništvu: Rev. Janez Petek CM, Pte. Loubet 4029, Remedios de Escalada (Lanús Oeste), FNGR ali pa na Ramón Falcón 4158, Capital. — O knjigi sami bo Vestnik še pisal podrobneje. — Vsem bojevnikom priporočamo nakup!

T. — Miramar: Hvala za poslano. Prav bi bilo, ako bi se fantje in možje iz Vašega kraja večkrat oglasili.

H. Z. — Cleveland: Prav iskrena hvala za poslano. Soborcem boste ustregli, ako boste redno pošiljali novice za njihov list. Lep pozdrav!

V reviji Duhovno življenje, štev.

6, 1961 (str. 378) je bil zabeležen izid Vetrinjske tragedije. Po prikazu vsebine se registracija zaključuje takole: „Knjigo vsem rojakom tople priporočam. Zgodovinskemu odseku ZSPB pa želimo, da bi s svo-

jim raziskovanjem vedno globje odkrival Veliki petek slovenskega naroda, kateremu bo prej ali slej sledila Velika noč, kajti še vedno velja znani izrek: „Kri mučencev — same novih kristjanov!“

BRANKO BOHINC:

PRED VRATI PEKLA

KNJIGA O TRPLJENJU DUHOVNIKA
V KOMUNISTIČNIH ZAPORIH,

KNJIGA, KI JO MORA IMETI VSAK
BOJEVNIK

Naslovna stran: Poletje pod Martuljkom

Vsebina: Letošnje spominske proslave: Buenos Aires (Jože Poznič) — Cleveland (Milan Zajec — Karel Mauser) — Miramar (T.) — Lanús — Poslanstvo slovenskega izseljenca (S. Č., Argentina) — Domobranstvo v Idrijskem kotu (Nace Hladnik, Argentina) — Nadporočnik Furlan Drago-Oran — Malo bilance (P. R.) — Ljubimo svoj jezik (Joža Vombergar) — Mrtvim v spomin — Gradivo k 27. marcu (Ruda Jurčec) — Društveno življenje — Osebne novice — Bunker